

ПОЧЕТАК НОВОГ. САДА!

ПОЧЕТАК НОВОГ. САДА!

слобода

БУДУЋНОСТ ЕВРОПЕ_____2

програм: 48–56

ХЕРОИНЕ _____58

програм: 108–113

БУДУЋНОСТ
— ЕВРОПЕ —

БУДУЋНОСТ
— ЕВРОПЕ —

СА ДЕЦОМ И МЛАДИМА. ОД ДЕЦЕ И МЛАДИХ. ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ.

КО ЋЕ БОЉЕ ЗАМИСЛИТИ БУДУЋНОСТ ЕВРОПЕ ОД ДЕЦЕ И МЛАДИХ, КО ИМА ВИШЕ МОТИВАЦИЈЕ, РАЗНОВРСНИЈЕ СТАВОВЕ И УВЕРЕЊА, КО МОЖЕ ВИШЕ ДА ДОПРИНЕСЕ СВОЈОЈ СРЕДИНИ, ПА И ЕВРОПИ У ЦЕЛОСТИ И КО ЈЕ, НА КРАЈУ КРАЈЕВА, БОЉА ОСНОВА ЗА ЛОКАЛНО И ЕВРОПСКО ДРУШТВО ОД ДЕЦЕ И МЛАДИХ? И ИМА ЛИ БОЉЕГ НАЧИНА ДА СЕ ПРОМИСЛЕ ВАЖНА ДРУШТВЕНА ПИТАЊА ОД КРЕАТИВНОГ ПОДСТИЦАЈА, НЕГОВАЊА КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА И ОХРАБРЕЊА ЗА АКТИВНО УЧЕШЋЕ У СВОЈОЈ ЗАЈЕДНИЦИ? ДЕЦА И МЛАДИ СУ БУДУЋНОСТ ЕВРОПЕ, ПА ЋЕ ТАКО НОВИ САД, КАО ЕВРОПСКА ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ, ЈОШ ЈЕДАНПУТ У НИЗУ, БАШ ЊИМА ПОСВЕТИТИ ДВОМЕСЕЧНИ ПРОГРАМ БУДУЋНОСТИ ЕВРОПЕ, УКЉУЧИТИ ИХ У ДРУШТВЕНЕ И КУЛТУРНЕ ТОКОВЕ ЊИХОВОГ ГРАДА, АЛИ И ЧИТАВЕ ЕВРОПЕ, А ОД ЊИХ САСВИМ СИГУРНО ДОБИТИ НОВЕ ОДГОВОРЕ, НОВЕ ВИЗИЈЕ, А ОНДА И НОВЕ (МАЛЕ) ЉУДЕ – ПОНОСНЕ (СУ)ГРАЂАНЕ ЈЕДНЕ ОД ЕВРОПСКИХ ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ.

Деца и млади су укључени у културни живот од малих ногу: родитељи их воде на представе, учитељице на ликовне колоније, са братом или сестром одлазе по први пут у биоскоп, пишу песме, читају књиге, креирају DIY блогове или се искрадају на концерте. Истраживање* о навикама младих у Србији, показало је да је 72% младих у току протеклих годину дана посетило неко културно дешавање у граду (посета позориштима и биоскопима, концертима, књижевним вечерима, изложбама). Слично, више од четири петине свих младих људи (узраста од 16 до 29 година) широм Европске уније, учествовало је у најмање једној од три културне активности анализираних у истраживању (током 12 месеци пре истраживања). Програмски лук „Будућност Европе“ бави се промоцијом и развојем дејег стваралаштва и стваралаштва младих уметника и уметница, као и умрежавањем Новог Сада и Европе кроз културну размену деце и младих. Изнад свега, циљ нам је да се деца и млади, поред конзумирања културних садржаја, што више активно укључе у креирање културно-уметничке понуде.

Република Србија је кандидат за чланство у Европској унији која се данас суочава са различитим културолошким и политичким изазовима, као што су глобална пандемија ковида 19, избегличка криза, евроскептицизам и раст дезинтеграцијских тенденција. Стратегија Европске уније за младе за период 2019-2027** даје оквир за развој омладинске политике у Европској унији који има за циљ остваривање смисленог грађанског, економског, друштвеног, културног и политичког учешћа младих. Овај оквир треба да осликава аспирације, тежње, таленте, креативности и идеје младих. Питање будућности Европе је зато нарочито актуелно у контексту евроинтеграција Србије и Западног Балкана. Намера нам је да деца и младима кроз примењени театар, уличну уметност, визуелну уметност, музику, као и кроз друге уметничке и интелектуалне изразе, отворимо више јавног простора, подржимо ангажовану омладинску уметност и културу и представимо различите визије будућности Европе.

*Положај и потребе младих у Републици Србији, CeSID, Београд, 2019.

** Culture statistics, European union, 2019.

20/3 – 17/4/2022.

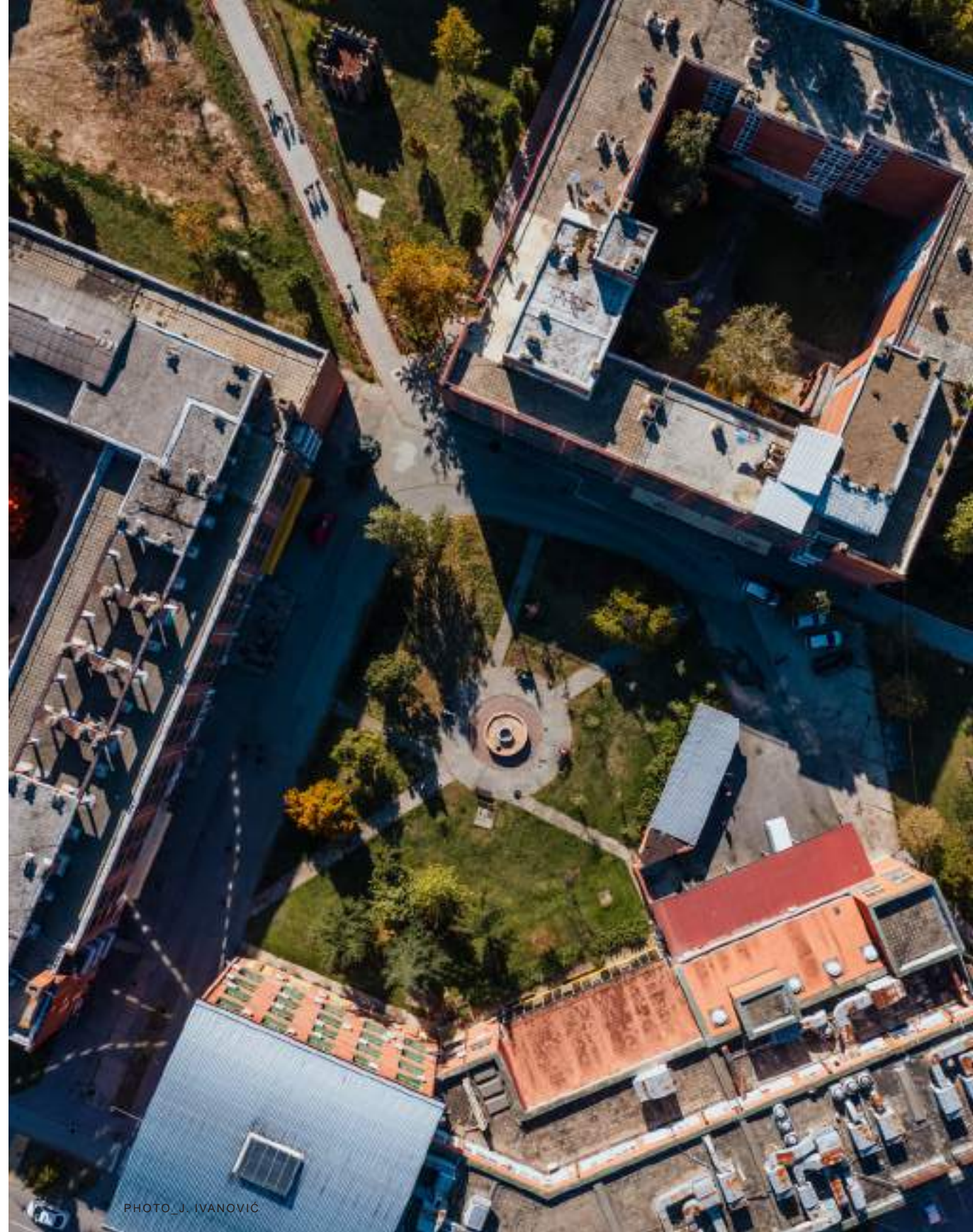
ЕВРОПСКЕ ВРЕДНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ –
ТО ТРАЖИМО У ШКОЛАМА БУДУЋНОСТИ ЈЕР
ТАКО ЗАМИШЉАМО И ЕВРОПУ БУДУЋНОСТИ, У
НОВИМ ПОГЛЕДИМА, СА НОВИМ АКТЕРИМА, УЗ
ОБНОВЉЕНЕ ВРЕДНОСТИ. ЗАТО ПРЕИСПИТУЈЕМО
ФОРМАЛНЕ ОБРАЗОВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ, ШКОЛСКЕ
ДОМОВЕ, УНИВЕРЗИТЕТ И ТО ТАКО ШТО
ОТВАРАМО ЊИХОВА ВРАТА ЗА ЕКСПЕРИМЕНТЕ
РАДОЗНАЛИХ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА. НА
ТАЈ НАЧИН ФОРМАЛНОСТИ ПРЕТВАРАМО У
НЕФОРМАЛНОСТИ, ОБРАЗОВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У
ПРОСТОРЕ ЗА СЛОБОДНО ИЗРАЖАВАЊЕ, ОБАВЕЗЕ
У АКТИВНОСТИ, А УЧЕНИКЕ И СТУДЕНТЕ У АКТИВНЕ
УЧЕСНИКЕ У ОБРАЗОВАЊУ И ДРУШТВУ УОПШТЕ.

У НОВОМ САДУ ПОСТОЈИ ЈОШ ЈЕДАН ГРАД...

И ТО УНИВЕРЗИТЕТСКИ ГРАД СА ГОТОВО 50000 СТУДЕНАТА КОЈИ ДОЛАЗЕ НЕ САМО ИЗ НОВОГ САДА И ВОЈВОДИНЕ, ВЕЋ И ИЗ ЦЕЛЕ СРБИЈЕ И РЕГИОНА, КАО И ИЗ ЕВРОПСКИХ, АЛИ И СВЕТСКИХ ЗЕМАЉА, КРОЗ ПРОГРАМЕ ОБРАЗОВНЕ И НАУЧНЕ РАЗМЕНЕ, ШТО НОВИ САД ЧИНИ ЈЕДНИМ ОД НАЈВЕЋИХ НАУЧНИХ И ОБРАЗОВНИХ СРЕДИШТА У ЦЕНТРАЛНОЈ ЕВРОПИ, А НОВОСАДСКИ УНИВЕРЗИТЕТСКИ ГРАД „ГРАДОМ У ГРАДУ“. СТУДЕНТСКИ ЖИВОТ У НОВОМ САДУ СЕ РАЗВИЈАО ПАРАЛЕЛНО СА НАСТАНКОМ И РАЗВОЈЕМ ИДЕЈЕ И ИНСТИТУЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ. ПРВИ ВЕЛИКИ СЕГМЕНТ ПРОГРАМА ШКОЛА БУДУЋНОСТИ БАВИ СЕ СТУДЕНТСКИМ ЖИВОТОМ. ГОДИНА ТИТУЛЕ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ КУЛТУРЕ ДОБРА ЈЕ ПРИЛИКА ДА, УМЕСТО НАЧЕЛНОГ ЈЕЗИКА БРОЈКИ И ФАКУЛТЕТСКИХ ОЦЕНА, ЗАВИРИМО У, ДО САДА НЕДОВОЉНО ОБРАЂЕНУ, ТЕМУ СВАКОДНЕВИЦЕ СТУДЕНТСКОГ ЖИВОТА У КАМПУСУ.

Истраживање и изложба *Они живе – студентски животи откривени кроз контекстуалне уметничке праксе*¹ покушаће да дочара свакодневицу студената у нашем граду, од оснивања првог студентског дома 1954. године до данас. Дом културе „Студентски град“ из Београда, у партнерству са Студентском асоцијацијом Универзитета у Новом Саду, руководи имплементацијом двоипогодишњег пројекта „Они живе – студентски животи откривени кроз контекстуалне уметничке праксе“, подржаног кроз програм „Креативна Европа“ Европске комисије, у циљу повезивања земаља Европе и Западног Балкана ради квалитетнијег проучавања историје студентског живота. Изложба се темељи на идеји да се студенти, кроз партиципативне активности, увуку у заједничко креирање савремене уметности уз коришћење архивских материјала.

У Новом Саду ће резиденцијални боравак остварити млади уметник или уметница без претходног међународног искуства. Он ће заједно са младим кустосом најпре похађати летњу школу о партиципативним уметничким праксама на Институту за уметност у контексту у Берлину, а потом у нашем граду развијати уметничке пројекте директно са студентима, као и на основу прикупљеног фото-материјала и видео-снимака о њиховом животу. Резултат ће бити изложба уметничких радова насталих током резиденције у холу Ректората Универзитета у Новом Саду. Од оснивања Универзитета у Новом Саду студенти су кључан фактор развоја града, он се данас не би могао замислити без њиховог присуства.

СТУДЕНТ И СТУДЕНТКИЊА СУ ПОКРЕТАЧИ ЕВРОПЕ...

...а, њихова фигура је једна од великих прича европске модерности, флексибилности, знања, ширења хоризоната и напретка. Као једна од модерних универзитетских установа у Новом Саду, која се увек одликовала слободарским духом и активизмом, Академија уметности почиње са радом 1974. године као уметничка, образовна и научна институција савременог типа, базирана на комбинацији најновије уметничке, научне и педагошке праксе. Академија уметности Универзитета у Новом Саду позната је домаћој, али и интернационалној јавности, као иницијатор и пропагатор многобројних културних и уметничких дешавања која већ неколико деценија уназад обогаћују културни живот града и региона. Пројекат *Уметност на длану*² обухвата сарадњу са стручним гостима са Аристотеловог универзитета у Солуну и представља мултидисциплинарни колаж више програма и активности из различитих уметности, на којима ће се представити рад студената новосадске Академије уметности и студената Академија уметности из региона.

Даље настављамо са програмима намењеним омладини и то у области по којој је Нови Сад карактеристичан – кантауторству, уз истакнута имена наше кантауторске сцене која ће усмеравати младе. За представљање палете уметничког изражаја младих, креиран је простор за стварање нове културне сцене Новог Сада у вредним и занимљивим, али мање заступљеним формама и изразима. Излазећи из оквира формалних институција образовања, Европска престоница културе

промовише активно учешће младих кроз њихово оснаживање, развој партнерстава, креативне размене и изградњу капацитета младих и неафирмисаних уметника/ца, као и оних који нису део формалног система образовања. Откривање и промовисање младих неафирмисаних уметника/ца реализоваће се кроз пројекте *Омладински кантауторски фестивал 2022*.³ и *ChoreoChroma*⁴, са очекиваним резултатима јачања културне сцене и развоја нових талената. У том циљу, Асоцијација гитариста Војводине ће у јануару 2022. године расписати конкурс за младе кантауторе/ке. По завршетку конкурса, стручни жири, састављен од имена са искуством у тој врсти стваралаштва (композитор/ка, песник/иња, кантаутор/ка, једна медијски позната личност), одабраће најбоље песме, а потом следи окупљање ауторки и аутора одабраних песама и рад на тексту и музици. Посебно место у пројекту заузимају музичке радионице у циљу непосредне припреме такмичарског дела, са учешћем координатора-ментора који ће одабране песме стилски уобличити кроз индивидуални рад и рад са професионалним бендом. За публику је свакако најзанимљивији такмичарски део и наступ финалиста конкурса: поред награде за победника фестивала, постоји и награда публике – можете да гласате за своје фаворите и тако изаберете победника по свом укусу! Завршне вечери фестивала, концерт ће одржати Марко Шелић Марчело, један од најпознатијих домаћих музичара и писаца. Током програмског лука „Будућност Европе“ предвиђене су и интензивне радионице четири инострана уметника са групом младих,

PHOTO_G. BOSUA

са циљем отварања уметничког дијалога, подстицања запитаности и креативности, као и проналажења заједничке уметничке нити. *ChoreoChroma* обухвата низ динамичних активности интернационалне групе уметника/ца различитих медија (плес, сликарство, музика, видео, фотографија) и професионалаца у култури, а у Новом Саду младих полазника/ца плесних школа. Завршетак радионица резултира јавном презентацијом савладаног и радионицом „Beyond Expression“, у које ће се укључити сви заинтересовани грађани, док ће млади бити медијатори између професионалаца и публике. Интернационални круг стваралаца на међународном пројекту *ChoreoChroma* доприноси промоцији културног наслеђа као полазишта за савремену уметничку интерпретацију у европском културном контексту. Уметнички програм је настао кроз *Tandem Capitals of Culture* и сарадњу Спомен-збирке Павла Бељанског и Удружења

плесних уметника *Lucoda* из Луксембурга. Његова креација биће инспирисана баштином: полазиште пројекта је слика једног од најзначајнијих сликара српске уметности 20. века Саве Шумановића „Доручак на трави“, а развија се и промовише у форми мултимедијалног професионалног перформанса у оквиру Европске престонице културе Еш 2022, као део програма *EuroMix/RemixEurope*, док ће снимак перформанса бити приказан у Новом Саду у оквиру манифестације „Лето на Тргу галерија“. Завршни плесни перформанс младих биће реализован током програмског лука „Калеидоскоп културе“, у оквиру отварања изложбе „Сава Шумановић и европски реализми између два светска рата“. Документарно-уметничке фотографије настале током овог процеса биће изложене на Тргу галерија, а овај европски пројекат се окончава округлим столом у Ротердаму, где ће премијерно бити приказан и кратак филм о њему.

МУЗЕЈ У ДЕЧИЈИМ ЦИПЕЛАМА

ПРАТИ ЕВРОПСКИ КОРАК! МУЗЕЈИ 21. ВЕКА СУ МЕСТА СУСРЕТА НАЈРАЗЛИЧИТИЈИХ ОБЛИКА УМЕТНОСТИ И КУЛТУРЕ КОЈИ ПРИВЛАЧЕ ПОСЕТИОЦЕ РАЗНОВРСНИХ ИНТЕРЕСОВАЊА И РАЗЛИЧИТИХ СТАРОСНИХ КАТЕГОРИЈА. ТО СУ МЕСТА ОБРАЗОВАЊА И СУСРЕТА, ФОРМАЛНИХ ВОЂЕЊА И НЕФОРМАЛНИХ РАЗГОВОРА, ВЕЛИКИХ ДЕЛА И ТИХИХ ПРИЧА, А НОВИ САД, КАО ГРАД МУЗЕЈА, ОВОГ ПУТА ПРИЛАГОЂАВА МУЗЕЈСКИ ПРОГРАМ НАЈМЛАЂИМА.

И баш на месту које је можда и најзаслужније што је Нови Сад понео епитет Српске Атине, у галерији најстарије културне, књижевне и научне институције на нашим просторима, Матице српске, сада као Европска престоница културе дочекујемо наше мале суграђане који ће дечијим стопама направити велике прве кораке у култури. У институцији, око које су се окупљали најученији људи 19. века и који су градили Нови Сад у правцу у којем се развио као град културе, данас дочекујемо најмлађе Новосађане. У познатом галеријском простору очекују нас и концерти класичне музике за децу, што ће малишанима и њиховим пратиоцима приуштити несвакидашњи угођај.

Галерија Матице српске реализује комплексан пројекат ликовног и музичког карактера, намењеног деци узраста до 10 година. Главна идеја пројекта *Одрастање у Граду културе*⁵ јесте да се са укључивањем у културни живот града почне од најмлађих суграђана/ки. Позитиван однос према установама културе и навика провођења слободног времена на конструктиван, културом испуњен начин, учи се и ствара од најмлађег узраста путем богатих личних искустава детета. Учешћем у активностима пројекта, најмлађи суграђани/ке усвајају знање о граду у ком живе – како о његовој прошлости, тако и о садашњости, што доприноси и препознавању и разумевању вредности различитих друштвених и етничких група, јачању осећаја солидарности, као и уважавању права на различитост. Пројектом су превиђени концерти Београдске филхармоније и Музичке омладине Новог Сада, за бебе и децу, групне посете деце из предшколске установе „Радосно детињство” и основних школа Галерији Матице српске, креативне радионице за децу суботом, као и две публикације намењене бебама и деци („Први кораци у Граду културе” и „Мој град: Новосадске уметничке приче”). Након концерата и посета група, заједно с родитељима, васпитачима/цама, учитељима/цама, ликовним педагозима/шкињама, деца сумирају утиске и стечена знања, а затим их ликовно изражавају. Сви радови беба и деце настали у оквиру активности пројекта биће обједињени у велику изложбу под називом *Одрастање у Граду културе*.

PHOTO_U.DOŽIĆ

И док смо у Галерији Матице српске професионалцима препустили да усмеравају најмлађе, настављамо са програмом који су креирала деца за децу, и то деца из различитих крајева света, на још једном месту које је за Нови Сад од историјског значаја. У Алмашком крају, где су некада живели нека од највећих имена у нашој и европској књижевности и култури попут Лазе Костића, Јована Јовановића Змаја и других, сада се налази једно од главних културних жаришта у Новом Саду – Културна станица Свилара, некадашња фабрика свиле и једно од омиљених окупљалишта малих суграђана. Управо овде ћемо се, кроз необични промишљајући викенд и образовни дечји мјузикл, бавити развојем културне партиципације најмлађих суграђана/ки. Посебан циљ је повећање партиципативности деце у свим активностима, чиме се даје могућност да у отвореном дијалогу и кроз различите активности размишљају о својој будућности и себе виде као део будућности Европе и европског простора. Активност *Грађани у промишљању*⁶, у продукцији „Друштва групних аналитичара” из Београда,

обухватиће промишљање цртањем и сликањем, промишљање о здрављу, промишљање плесом и промишљајућу шетњу кроз Алмашки крај коју ће водити деца. Сви заједно ће радити на изградњи мостова међу нама, мостова између различитих генерација и активности, уз неговање културног дијалога и европских вредности и садржаја који доприносе квалитету живота у заједници. Музичко-плесни театар „Искрице” из Новог Сада припрема образовни дечији мјузикл *Ту припадам, тебе прихватам*⁷, представу коју деца изводе деци. Мјузикл садржи оригиналну музику, плес и скечеве, а изводи га више од двеста деце узраста од 3 до 9 година. Кроз радионице, организоване у партнерству са Основном школом „Јуниор“, која окупља децу из читавог света која живе и школују се у нашем граду (Русија, Украјина, Катар, Индија, Шри Ланка, Канада, Аустралија) и припрему представе, потенцирају се учење и развој деце кроз игру и уметност, уз употребу различитих реквизита који помажу развој гипкости и координације покрета.

ПРИДРУЖИ СЕ!

У КОНТЕКСТУ УМЕТНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА, ДЕТЕ И/ИЛИ МЛАДА ОСОБА СПОЗНАЈЕ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ САДРЖАЈЕ КРОЗ ИСТРАЖИВАЊЕ И УЧЕЊЕ О ИСТОРИЈСКИМ ЧИЊЕНИЦАМА У ВЕЗИ СА УМЕТНИЧКИМ ДЕЛОМ, КРОЗ ДИРЕКТАН КОНТАКТ СА УМЕТНИЧКИМ ДЕЛОМ (КЊИГЕ, КОНЦЕРТИ, ИЗЛОЖБЕ, ФИЛМ, ИТД.) И/ИЛИ КРОЗ АКТИВНУ ПАРТИЦИПАЦИЈУ У КРЕИРАЊУ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ ПОНУДЕ. БЕЗ ОБЗИРА НА КУЛТУРНУ ПОЗАДИНУ И УТИЦАЈЕ ОКОЛИНЕ, КУЛТУРНА ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕЦЕ И МЛАДИХ УГЛАВНОМ ЈЕ УНАПРЕД ОСМИШЉЕНА ОД СТРАНЕ ОДРАСЛИХ, А РЕЂЕ СЕ РАЗВИЈА УЗ АКТИВНО УЧЕШЋЕ И ОЗБИЉНО УВАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА И ПОТРЕБА ДЕЦЕ И МЛАДИХ. У ЦИЉУ РАЗВОЈА МОБИЛИЗАЦИЈЕ И СОЦИО-КУЛТУРНЕ ИНКЛУЗИЈЕ ДЕЦЕ И МЛАДИХ, НЕОПХОДНО ЈЕ КРЕИРАЊЕ ПРОСТОРА ЗА ЊИХОВО САДРЖАЈНО УЧЕШЋЕ У КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКИМ АКТИВНОСТИМА И ПРОЈЕКТИМА ЗАЈЕДНИЦЕ.

PHOTO: J. SLUJTER

Интерактивна драмска представа *КултурЕсенција*⁸, у извођењу деце и младих, интердисциплинарним уметничким приступом тематски обрађује сложену проблематику данашње деце: вршњачко насиље, непоштовање различитости, неразумевање, неодговорност...). Кроз међународну сарадњу и стручне радионице, пројекат доприноси размени искустава, унапређењу педагошких техника и раду са децом и младима, и подстиче интеркултурални дијалог и промоцију заједничких европских вредности. Главни циљ пројекта јесте да се развије критички приступ везан за саме форме уметничког израза. Радионице ће организовати професионални уметници/це из Академије забаве и уметности О&М, искусни у раду са децом (хорско певање уз покрет, глума као средство у васпитно-образовном раду, креативни плес и сценски покрет за децу и глумачке импровизације). Предвиђена је и 360 степени *video-site-specific* радионица, чији су водитељи партнери из Европске уније. Једна од активности је урбани мјузикл младих чланова Академије О&М, у обичу *flash mob* наступа на више локација у граду и Зони 021, уз извођење познатих дечјих песама на интернационалном језику. Представа ће се завршити дебатом. Сарадња са партнерима из Словеније је прилика за преношење тамошњих искустава у приближавању културе и уметности младима кроз просветно законодавство, увођењем филма у школе као изборног предмета. Промовишући грађански активизам и социо-културну инклузију деце и младих са различитим психо-физичким могућностима, уз помоћ нових технологија деци и младима са инвалидитетом је омогућено креативно бављење уметношћу, као и њихово активно учешће у културном животу шире друштвене заједнице. *Yasserstain* је група младих људи, на челу са Миланом Инићем, која воли да снима скечеве, пише песме и покреће разговоре, а и прилично је успешна у томе – све то можете видети (ако већ нисте!) на истоименом YouTube каналу. У оквиру *Бити мај ЛІК*⁹ пројекта, Фондације за развој културе и стваралаштва деце и омладине COOLIST, *Yasserstain* ће преко друштвених

мрежа позвати децу и младе да учествују у креативним радионицама едукативног карактера, а потом презентују вештине публици у форми шест скечева. Лајт-мотив пројекта је допринос неформалном образовању кроз емпатију као процес креативног стварања, као и подстицање дивергентних мишљења код деце и младих. Кроз разговор на исту тему дотичемо се одговора на питање како је то бити пријатељ/ица, симпатија, разредни старешина, родитељ, ученик/ца – споредни ликови постају протагонисти, а руши се стереотипни приказ маргинализованих група (Роми, ЛГБТ популација, особе са инвалидитетом...). Презентација ће, у току процеса пројектних активности, бити реализована на интернет платформама, док ће након реализованог процеса бити приказана и уживо у форми *flash mob* наступа талентованих група на неколико локација на територији града Новог Сада и Зоне 021, најављујући премијеру као главни догађај. Прва два скеча ће имати премијерно извођење у Градској концертној дворани. Свака активност биће прилагођена особама са оштећењем слуха – уз титлове на видео-презентацијама и превод на знаковни језик.

У ПРОГРАМСКОМ ЛУКУ „ШКОЛЕ БУДУЋНОСТИ” НАСТУПА И ОРКЕСТАР „ДОБРИ ЉУДИ” СА „ФИЛХАРМОНИЈОМ МЛАДИХ”, ПОД ВОЂСТВОМ ТАМАРЕ ПЕТИЈЕВИЋ, ДИРИГЕНТКИЊЕ ЈЕДНОГ ОД НАЈБОЉИХ СРПСКИХ ХОРОВА ПРАВОСЛАВНЕ МУЗИКЕ „СВЕТИ СТЕФАН ДЕЧАНСКИ” И КОЈА ЈЕ 2017. ГОДИНЕ ДОБИЛА НАГРАДУ ЗА НАЈБОЉИ ОМЛАДИНСКИ СИМФОНИЈСКИ ОРКЕСТАР У ЕВРОПИ СА УЧЕНИЦИМА МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ „ИСИДОР БАЈИЋ”. У ОРГАНИЗАЦИЈИ ШКОЛЕ ЗА ОСНОВНО И СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ „МИЛАН ПЕТРОВИЋ”, ЧЕТИРИ МЛАДА НОВОСАДСКА КОМПОЗИТОРА НАПИСАЋЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ДОГАЂАЈ ПО ИМЕНУ *ЗВУЧНИ СНОП*¹⁰, АРАНЖИРАТИ ИХ ЗА СПЕЦИЈАЛНЕ МУЗИЧКЕ УРЕЂАЈЕ КОЈЕ КОРИСТЕ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И ПРИЛАГОДИТИ ЊИХОВИМ ИЗВОЂАЧКИМ МОГУЋНОСТИМА. ЦИЉ АКТИВНОСТИ ЈЕ УКЉУЧИВАЊЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У МУЗИЧКИ ЖИВОТ ГРАДА И ДАВАЊЕ ПРИЛИКЕ МЛАДИМ МУЗИЧАРИМА/КАМА ДА ПРИКАЖУ СВОЈЕ ИЗВОЂАЧКЕ МОГУЋНОСТИ.

Нови Сад је познат као град у ком грађански активизам има дугу традицију, као и волонтерске навике грађана/ки. Реализацијом програма који организује Омладински савез удружења „Нови Сад омладинска престоница Европе – ОПЕНС” додатно ће се унапредити волонтирање и активно грађанство, и биће предложена системска уређења ове две области, које у будућности треба да буду пример и за остале градове и општине у Србији. Такође, биће изграђено подстицајно окружење за младе грађане/ке Новог Сада да учествују једнако у животу своје заједнице и својим активностима додатно допринесу развоју града који носи титуле Омладинске престонице Европе 2019. и Европске престонице културе 2022. године. Као посебан бенефит, програм са собом носи потенцијал развијања културе волонтирања у заједници и достизања нивоа модерних европских градова. Програм *EDU NET*¹¹ чине три појединачна пројекта: „Укључи се, пронађи решење”, „School Escape” и „Новосадски волонтерски сервис”. Подстичући младе да у својим заједницама и школама понуде креативна решења за изазове са којима се сусрећу, пројекат „Укључи се, пронађи решење” директно развија свест код младих о култури активног грађанства и

увођењу иновација у проналажењу решења за постојеће изазове. Отворен за све државне средње школе на територији Новог Сада, пројекат пружа могућност средњошколцима из Новог Сада да директно утичу на унапређење своје средине, односно, у конкретном случају, на промене у својој школи као средини у којој проводе велики део дана. Негујући културу предузетништва, пројекат „School Escape” омогућиће стварање ученичких компанија у циљу промоције средњих школа и личности чија имена школе носе. Захваљујући употреби кампера/контејнера, Нови Сад ће одређене локације учинити атрактивнијим и привлачнијим за младе, локалну заједницу, али и туристе. Својим деловањем, „Новосадски волонтерски сервис” подједнако утиче на волонтирање као сасатвни део квалитетне културе живљења и на повезаност са локалном заједницом. Ангажманом волонтера/ки у културним институцијама и ванинституционалним организацијама културе, ствара се партиципативни простор не само за развој културних програма културе, већ и платформа за повећање обима публике. Велики број озбиљних дешавања у граду био би незамислив без драгоценог доприноса волонтера/ки. Примарна циљна група сва

PHOTO_V. VELIČKOVIĆ

три програма су млади из Новог Сада са посебним фокусом на младима који су у систему формалног образовања и похађају средњу школу. Такође, пројектом „Новосадског волонтерског сервиса” обухваћени су, као циљна група, сви грађани/ке који/е желе да волонтирају. Имплементацијом програма подстиче се унапређење културе волонтирања и активног грађанства у Новом Саду.

Демократије нема без грађана/ки способних за доношење рационалних политичких одлука. У време обележено политичком и друштвеном пасивношћу младих, потребно је учинити све да се они, кроз уметност и културу, као средства неформалног образовања, упознају са политичком историјом, вредностима и стварним проблемима Европске уније. Чврсто верујемо да ће програми које ће они креирати допринети процесу обликовања будуће слике нашег континента. Централни европски пројекат програмске целине „Школе будућности”, усмерен на креативни рад младих из неколико земаља, јесте *European Youth Engagement Network 2.0 (EYE.net 2.0)*¹², који је подржан кроз програм „Европа за грађане/ке – Мреже градова“ и биће део програма две Европске престонице културе – Нови Сад 2022 и Каунас 2022. *EYE.net 2.0* трајаће шеснаест месеци, а водећи партнер је Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе” и укључује већи број организација из неколико земаља. Циљ ове омладинске мреже је да подстакне информисање младих о основним европским вредностима, као и изградња капацитета за њихово активно укључивање у креирању и обликовању будуће слике Европе. Предвиђено је да се дискусији о друштвено-политичкој слици будуће Европе приступи кроз продукцију осам интерактивних омладинских представа које изводе ученици/це и студенти/киње, усредсређени на осам тема (учесници/це из сваке земље бирају један проблем којим ће се бавити): мигрантска криза, женска

права, евроскептицизам, солидарност, лажне вести, екологија, антифашизам и економија. Представе ће, у форми путујућег фестивала, током 2022. године, гостовати у свакој од осам партнерских држава. Извођење представа је планирано у средњим школама уз интерактивну дебату са младом публиком. Осим ових активности, биће снимљен документарни филм о пројекту. У продукцији Београдског центра за људска права и партнерству са Фондацијом „Конрад Аденауер”, у off програму *EYE.net 2.0* фестивала биће одиграна представа *Кафански приручник*¹³, која тематизује национализам кроз партиципативност младих и публике и тежи ка унапређивању омладинске културе кроз алтернативне моделе образовања и активно укључивање младих. Дебата о друштвено-политичкој будућности Европе наставља да буде тема Европског парламента младих Србије под насловом *Европска култура – утицај појединца*¹⁴. У партнерству са Фондацијом „Конрад Аденауер” пружа се прилика младима да сазнају о горућим темама и новостима из Европе и окружења, где ће се даље развијати кроз иновативне методе неформалног образовања. Поред тога, млади се упознају са радом европских институција, дебатују са вршњацима и стручњацима из Европе. Конференција окупља средњошколце/ке из Новог Сада и околине, као и тридесет пет волонтера/ки из Србије и Европе, у циљу размене мишљења о неким од најважнијих културних питања с којима се Европа данас суочава. Учесници/це ће бити подељени у радне групе, свака са једним или два модератора/ки и распоређени у оквиру кровне теме *Европска култура – утицај појединца*, која обухвата различите подтеме (вишејезичност, заштита етничких и лингвистичких мањина, медијски и религијски плурализам и слично). Резултати рада са интернационалних заседања подносе се Европском парламенту и другим европским институцијама као допринос младих међународном дијалогу и политици.

18/4 – 1/5/2022.

УМЕТНИЧКО ПРОМИШЉАЊЕ ДЕЦЕ И МЛАДИХ НА ТЕМУ АКТУЕЛНИХ ДРУШТВЕНИХ ПИТАЊА У СРБИЈИ И ЕВРОПИ И ПОДСТИЦАЊЕ ЊИХОВОГ КРИТИЧКОГ ИЗРАЖАВАЊА, ОДВИЈА СЕ КРОЗ ПОИГРАВАЊЕ СА УСТАЉЕНИМ УМЕТНИЧКИМ ИЗРАЗИМА, КРОЗ НОВЕ ФОРМЕ И ЖАНРОВЕ ИЛИ КРОЗ ПРЕОБЛИКОВАЊЕ КЛАСИЧНИХ ЖАНРОВА. ОДАБИРОМ ПРОГРАМА, ПОЗИВАЈУ СЕ НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ ДА ОЖИВЕ ВЕЛИКИ ЛИМАН, КАО МЕСТО СУСРЕТА БОГАТОГ ИНДУСТРИЈСКОГ НАСЛЕЂА ГРАДА И САВРЕМЕНЕ КУЛТУРЕ И СТВАРАЛАШТВА, ЈЕР УПРАВО ЈЕ ВЕЛИКИ ЛИМАН ЈЕДАН ОД СИМБОЛА НОВОСАДСКОГ УРБАНОГ РАЗВОЈА КОЈИ ЈЕ УВЕК БИО СТЕЦИШТЕ МЛАДИХ БУНТОВНОГ ДУХА, СПОРТСКОГ ЖИВОТА И АЛТЕРНАТИВНИХ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА. ДАНАС ЈЕ, У ОКВИРУ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ КУЛТУРЕ, БИВША ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА ГРАДА, КОЈА ЈЕ СИМБОЛ ВЕЛИКОГ ЛИМАНА, ПРЕТВОРЕНА У ЈЕДИНСТВЕНИ КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ КОЈИ, СА ОБНОВЉЕНИМ ИНДУСТРИЈСКИМ ПРОСТОРИМА У СВРХУ КУЛТУРЕ, ПРЕДСТАВЉА ЈЕДИНСТВЕНИ ДИСТРИКТ У ОВОМ ДЕЛУ ЕВРОПЕ.

НАЈБОГАТИЈА ЗБИРКА ДЕЧЈИХ И ОМЛАДИНСКИХ РАДОВА У ЕВРОПИ

ЗАСТАВЕ БУДУЋНОСТИ

НАЛАЗИ СЕ У НОВОМ САДУ! ЦЕНТАР ЗА ЛИКОВНО ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЈЕДНО ЈЕ ОД НАЈСТАРИЈИХ УДРУЖЕЊА ЗА ЛИКОВНО СТВАРАЛАШТВО ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ, ОСНОВАНО 16. МАЈА 1954. ГОДИНЕ УПРАВО У НОВОМ САДУ, СРБИЈИ, НЕКАДАШЊОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ, И ПРЕДСТАВЉА ЈЕДИНИ НОВОСАДСКИ МАТИЧНИ ЦЕНТАР – УДРУЖЕЊЕ КОЈЕ ДО ДАНА ДАНАШЊЕГ ТРАЈЕ У КОНТИНУИТЕТУ ПУНИХ ШЕЗДЕСЕТ И СЕДАМ ГОДИНА. ЦЕНТАР ЈЕ СТЕКАО БОГАТУ ЗБИРКУ ЛИКОВНИХ РАДОВА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ОД ОКО 20000 РАДОВА ИЗ 110 ЗЕМЉА СВЕТА, И ТО: ИНДИЈЕ, ЈАПАНА, КИНЕ, ЕГИПТА, ИТАЛИЈЕ, ФРАНЦУСКЕ, БЕЛГИЈЕ, ХОЛАНДИЈЕ, ШПАНИЈЕ, СР НЕМАЧКЕ, ЧЕХОСЛОВАЧКЕ, РУМУНИЈЕ, МАЂАРСКЕ, ПОЉСКЕ, СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА, ГРЧКЕ, ЛИБАНА, СИРИЈЕ, ТУНИСА, РУМУНИЈЕ, ХРВАТСКЕ, БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, АЛБАНИЈЕ, СЛОВЕНИЈЕ, МАКЕДОНИЈЕ, МЕКСИКА И МНОГИХ ДРУГИХ. СМАТРА СЕ ДА ЈЕ ТО НАЈБОГАТИЈА ЗБИРКА ДЕЧЈИХ И ОМЛАДИНСКИХ РАДОВА У ЕВРОПИ.

ЗАСТАВЕ БУДУЋНОСТИ

PHOTO_V. VELIČKOVIĆ

Изложба дејјих и омладинских ликовних радова *Цртежи путују временом*¹⁵ почива на архивној грађи од 1952. година, када је установљена Европска заједница за угаљ и челик, као претеча данашње Европске уније. Како би се омогућила културна размена деце и младих и подстакао разговор о будућности Европе, неопходно је осврнути се на прошлост и не заборавити шта све она носи са собом. Изложба приказује ретроспективни развој деце и младих и њихову перспективу у односу на различите доминантне друштвене и културне вредности и трендове. Представиће се својеврстан времеплов, хронолошки приказ развоја дејјег и омладинског цртежа и његовог доживљаја света, ослањајући се на најбогатију збирку дејјих и омладинских радова у Европи. У оквиру изложбе, Удружење „Војводина” планира промоцију издања *Монографија Богомил Карлаварис: сликар, научник, педагог*¹⁶, оснивача Центра за ликовно образовање деце и омладине Војводине. Књига је намењена стручној, научној и широј јавности, садржи велики број репродукованих слика и дванаест текстова коју су написали домаћи и страни стручњаци/киње и познаваоци његовог рада. Први део књиге односи се на сликарство Богомила Карлавариса, а други део на његов научни и педагошки рад. Динамична прошлост Европе прожета је сталним изазовима под којима се њено друштво мењало, трансформисало, напредовало, понекад и регресирало и под различитим утицајима обликовало вредности које су доприносиле лепшем и квалитетнијем животу – утемељивању и поштовању људских права, међусобној толеранцији, неопходности и нужности постојања интеркултурног дијалога, успостављању и неговању родне равноправности и посвећивању посебне

пажње мировним политикама. Конвенција Уједињених нација о правима детета, усвојена 1989. године, први је међународни инструмент о људским правима који се бави децом. Према последњој глобалној студији *Small Voices Big Dreams*^{*}, која је обухватила анкету на скоро 5500 деце из 15 различитих земаља, 49,8% њих не зна за конвенцију. Недовољно разумевање концепта дејјих права доводи до: искључености деце при доношењу одлука, вршњачког насиља, нетолеранције према различитостима, дискриминације рањивих група итд. Међународна омладинска размена резултираће, у години титуле, заједничким видеом на тему *Сазнај своја права*¹⁷ који рефлектује дејју перспективу будућности Европе и одговора на најрелевантније савремене друштвене теме. Деца од 15 до 18 година ће се кроз међународну размену упознати са сваким чланом из конвенције Уједињених нација о правима детета. Програм размене подразумева долазак по шесторо младих од 15 до 18 година из четири града у Европи, у сарадњи са међународним партнерима из Португала и Словеније. Удружење „Мафин производња аудио-визуелних производа” креираће, кроз процес неформалног учења и експерименталних видео радионица, простор за младе да дају своје одговоре на тему расизма, родне равноправности, вршњачког насиља, дејјих бракова, климатских промена итд. Резултат заједничког рада биће експериментални филм који ће деца снимати својим телефонима. Видео рад ће упознати публику са свим члановима из Конвенције, разним примерима кршења права детета, са појединим младим акривистима/кињама и предлозима младих за унапређење примене конвенције.

^{*}Small Voices Big Dreams 2019. Violence against children as explained by children, Educo and Capitals Alliance, 2019.

ПРОНАЋИ БАЛАНС!

СА УСАВАЈАЊЕМ КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДНИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА, КРЕИРАНИ СУ МЕХАНИЗМИ ЗА КОНТРОЛУ И ПРАЋЕЊЕ РАЗВОЈА ПСИХО-ФИЗИЧКОГ БЛАГОСТАЊА ДЕТЕТА. МЕЋУТИМ, САВРЕМЕНИ НАЧИН ЖИВОТА И ОТУЂЕЊЕ ОД ПРИРОДЕ, НЕРЕТКА ЗЛОУБОТРЕБА ТЕХНОЛОГИЈЕ, КАО И СИТУАЦИЈА ИЗАЗВАНА ПАНДЕМИЈОМ КОВИДА 19, ДОВЕЛИ СУ ДО МЕНТАЛНОГ И ФИЗИЧКОГ ДИСБАЛАНСА ЧОВЕКА. СМАТРА СЕ ДА СЕ ЦИРКУСКЕ УМЕТНОСТИ, ИЗВАН УСАГЛАШАВАЊА УМА-ДУШЕ И ВЕШТИНА-КРЕАТИВНОСТИ, МОГУ КОРИСТИТИ КАО СРЕДСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, ПЕДАГОГИЈУ И ИНТЕГРАЦИЈУ.

PHOTO_V. VELIČKOVIĆ

У том оквиру обезбеђују се часови циркуса за децу, адолесценте/киње и одрасле, без обзира на психо-физичку спремност или социо-економску позадину. Ход по жици једна је од најстаријих дисциплина у циркуској уметности. Захтева посебну пажњу и концентрацију. То је активност у којој су тело и мозак потпуно ангажовани. Ова посвећеност пружа прави осећај благостања. Близу свесности, ходање по жици јача самопоштовање, помаже у контроли страхова, побољшава равнотежу. Пројекат *Уравнотежи се! Циркусом до балаНСа?*¹⁸ Удружења „Креативни погон“, бави се темом психолошког баланса, са намером да покрене питање увођења циркуса у школе. Циљ овог пројекта је да се пре свега деца, али и учитељима/цама и родитељима понуди нови вид ментално-физичке рекреације, утемељен на техникама савременог циркуса, пре свега на балансирању, пружајући им могућност да кроз увежбавање вештина достигну физичку, али и менталну хармонију. Атрактивност циркуса биће прилика да се велики број грађана/ки укључи у активности хода по жици, на шулама и баланс-кугли, и да деца постану делатни актери у средишту градских културних збивања. Циркуски педагози/шкиње ће, у партнерству са циркуским уметницима/ама, поред десетак школа из града и Зоне 021, укључити и школу Милан Петровић, тако да ће важан део пројекта бити и деца са инвалидитетом. Радионице циркуских вештина са децом, али и са родитељима, у школама ће водити ментори из Школе циркуса у Темишвару који су прошли едукацију у

Бриселској школи циркуса, са циљем да се направи избор деце за завршне перформансе у јавним просторима и културним станицама. Достицање и одржавање физичког и менталног баланса, један је од циљева одрживог развоја. Агенда 2030 Уједињених нација*, са свих 17 циљева, укључује три димензије одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине. Циљевима одрживог развоја дефинисан је заједнички план и агенда за утицај на актуелне друштвене проблеме, у чијој имплементацији млади играју кључну улогу. Мобилност и миграције младих, изазов је са којим се сусреће не само Србија, него и бројне друге земље Европе. Због тога је ово егзистенцијално питање постављено младим уметницима/ама, који се и сами налазе пред истом дилемом. Поставка 49 уметничких застава на јарболима сада је насловљена *Омићи или остати?*¹⁹ и посвећена је теми која је веома актуелна међу младима током прве две деценије 21. века и проблематици која на просторима балканског региона има дугу историју. У продукцији Галерије „Бел Арт“, партнера Академије уметности Универзитета у Новом Саду и уз велику инфраструктурну подршку Градске управе за грађевинско земљиште и инвестиције, на изложби ће учествовати студенти седам Академија уметности из региона – из Новог Сада, Темишвара, Осијека, Печуја, Цетиња, Београда и Бања Луке, који ће под менторством својих професора креативно одговорити на задату тему.

Друго важно егзистенцијално питање односи се на будућност Европе и читаве планете. Национална комора за моду Србије, кроз пројекат *Повезивање кроз моду*²⁰, промовише младе дизајнере/ке из Новог Сада, Србије и Европе, са циљем едуковања и мотивисања промене понашања и креирања позитивног утицаја моде на данашње друштво и будућност наше планете. Пројекат обухвата јавне позиве за Национални конкурс за студенте/киње и младе дизајнере/ке, Европски конкурс за студенте/киње и младе дизајнере/ке и конкурс за најбоље креације инспирисане позитивним утицајем моде на заштиту животне средине.

Победничка решења ће реализовати дводневну модну ревију на тему друштвеног активизма, одрживог дизајна и рециклаже и циркуларне економије. Едукативни део пројекта пружа младим људима нова знања и вештине које доприносе развоју културног и креативног сектора и подстичу проактиван приступ младих у решавању друштвених и еколошких проблема. У реализацију пројекта биће укључен велики број волонтера/ки, који ће стећи нова знања за организовање великих догађаја и унапредити вештине и компетенције за међународну сарадњу са вршњацима/кињама из Европе.

*Трансформација нашег света: Агенда за одрживи развој до 2030. године, Уједињене Нације, 2015.

БУДИ ВАН КУТИЈЕ

НОВЕ ПРАКСЕ У ЕВРОПСКОЈ КУЛТУРИ СУ СВЕ ВИШЕ ОКРЕНУТЕ РАЗВОЈУ И ПАРТИЦИПАЦИЈИ ПУБЛИКЕ, ШТО ЈЕ УЈЕДНО И ИНТЕГРАЛНА ЕСТЕТСКА И СТРУКТУРАЛНА КАРАКТЕРИСТИКА ПЕРФОРМАНСА, ЧЕСТО МОТИВИСАНА ЖЕЉОМ ИЗВОЂАЧА ДА СЕ ПРЕФОРМУЛИШЕ ОДНОС ИЗВОЂАЧ-ГЛЕДАЛАЦ И ДА СЕ ПОЗОВЕ ДРУГАЧИЈЕ, ЕКСПЛИЦИТНО АКТИВНИЈА ВРСТА АНГАЖОВАЊА ПУБЛИКЕ. КОНЦЕПТ „АКТИВНИХ ГЛЕДАЛАЦА” ПОДРАЗУМЕВА ДА ЋЕ СЕ РАЗЛИКЕ МЕЂУ ЉУДИМА ИСПОЉИТИ У ЊИХОВОМ ДОЖИВЉАЈУ УМЕТНИЧКОГ ДЕЛА, ИЗРАЖАВАЊУ КРИТИЧКООГ СТАВА И ПОСТОЈАЊУ СЕНЗИБИЛИТЕТА ЗА ОДРЕЂЕНУ ФОРМУ ИЛИ ЖАНР. ЗА РАЗЛИКУ ОД ПАСИВНОГ КОНЗУМИРАЊА БИЛО КОГ САДРЖАЈА, АКТИВНА ПУБЛИКА ЋЕ БИРАТИ УМЕТНИЧКИ САДРЖАЈ.

У марту 2022, међународна конференција *Културна партиципација младих: европске перспективе*²¹, у оквиру „BeSpectactive 2!” пројекта Студентског културног центра Нови Сад, угостиће панелисте/киње (стручњаке/киње из области културе, јавних политика и младих, групе активних гледаоца партнерских земаља), који ће се бавити питањем културне партиципације младих у Европи. Конференцију ће испратити промоција књиге „Cultural Policies in Europe: a Participatory Turn?”²², насталој у оквиру пројекта, а на којој је један од ко-аутора била и проф. др Милена Драгићевић Шешић. Фестивал УПАД²² афирмише слободу уметничког изражавања, као и концепт слободног, размишљања „ван кутије”. Фестивал је део међународног пројекта „Be SpectACTive 2!” који се реализује у оквиру програма „Креативна Европа” – Култура са циљем развоја публике и партиципације, као и међународне мобилности уметника. Носилац пројекта је фестивал *Kilowatt* из Италије, са још осамнаест партнера из петнаест држава. Међу партнерима су позоришни и плесни фестивали у Даблину, Гетеборгу, Сибињу, Прагу, као

и универзитети у Барселони и Монпељеу. Студентски културни центар Нови Сад једини је партнер из Србије. Стратешки циљ пројекта је развој позоришне публике кроз такозвани концепт „активних гледалаца”. Реализујући овај концепт, формирана је група од 20 активних гледалаца у оквиру Студентског културног центра Нови Сад, сачињена од младих људи различитих профила: ученица и ученика из неколико средњих школа, као и студената/киња са различитих факултета – архитектуре, новинарства, књижевности, филозофије, информатике, физике, психологије. Фестивал представља специфичан концепт фестивала за чију програмску селекцију програма су задужени активни млади гледаоци. Поред селекције представа, они су креирали назив фестивала, а поверена им је и улога модератора/ке разговора са ауторима/кама након сваке представе. Програм 2022. године ће чинити селекција домаћих и иностраних представа, али и међународна конференција на тему омладинског teatra. Инострану селекцију чиниће представе које су продуцирали инострани партнери у оквиру пројекта.

Палета другачијих приступа и перспектива развија дивергентно мишљење и креативност, али и друштвену инклузију. Изложба „Разлике” Академије Уметности Универзитета у Новом Саду резултат је сарадње студената, студентикиња и професора/ки на истраживању области друштвених, економских, културних и политичких вредности „различитости”. Ова врста уметничког покрета отворена је за све заинтересоване, за креативни „судар” различитих култура и народа, као и других уметничких, друштвених и политичких облика изражавања, који су настали као одраз међународних друштвено-политичких тензија. На изложби ће бити представљени радови сва три одсека (музички, драмски, ликовни). Поред изложбе, део програма „Уметност на длану”²³ чиниће и Први фестивал примењеног позоришта. Циљ пројекта је развој позитивног утицаја на школске политике према интерактивном учењу кроз перформанс, као што је то већ пракса у многим земљама Европске уније.

PHOTO_D. VUČKOVIĆ

ГЛАС У ПОКРЕТУ, ПОКРЕТ НА УЛИЦИ

ЕКСПЕРИМЕНТИШУЋИ СА УСТАЉЕНИМ ПОИМАЊЕМ УМЕТНИЧКИХ ИЗРАЗА И ФОРМИ, У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ АПРИЛА НАС ОЧЕКУЈЕ ЕКСПЕДИЦИЈА У ПОЉЕ НЕПОЗНАТОГ И НЕИСТРАЖЕНОГ: ИСТРАЖИВАЊЕ МУЗИКЕ ЗА ГЛАСОВЕ, ПАРАЛЕЛНИХ РАЗЛИЧИТИХ ВРСТА МУЗИКЕ И РАЗНИХ МУЗИЧКИХ ЕПОХА, СПАЈАЊЕ СТАРОГ И САВРЕМЕНОГ, СТВАРАЊЕ НОВИХ, УЗБУДЉИВИХ КОНТЕКСТА У МУЗИЦИ.

Српска хорска асоцијација из Сомбора, удружила је снаге са хором *Carmina Slovenica* из Марибора, хором светски познатим по неконвенционалном, прогресивном и иновативном уметничком концепту сјајног певања, драме и покрета. Ова необична лабораторија укључује рад са Националним омладинским хором кроз театрализацију хорских концерата, уз менторке *Karminu Šilec* (Словенија) и *Pande Van Proosdij* (Холандија). Пројекат *Од хора у покрету до хорског театра*²⁴ конципиран је као лабораторија хорског покрета која ће младим уметницима/ама, стручној јавности и широј публици демонстрирати различите могућности театрализације и модернизације хорских програма. Носиоци посла у радоницама са Националним омладинским хором биће неколико врхунских европских стручњака/иња за ову област мултимедијалне уметности – од хорских диригената/киња са релевантним искуством, преко стручњака/иња за сценски покрет и плес, до позоришних драматурга/шкиња и редитеља/ки. Своје презентације изнеће и домаћи стручњаци са доказаним резултатима из различитих школа театрализације хорских концерата, односно хорског театра, попут Милоја Николића. Део програма из ове лабораторије хорског покрета биће одржан на отвореном, на јавним површинама града Новог Сада, у виду *flash mob* перформанса. Финални догађај представља мултимедијални уметнички догађај у изведби Националног омладинског хора.

Тежња младог човека ка слободи истраживања и кретања, подстакла је развој урбаног уличног плеса који промовише експерименталне форме покрета, импровизацију, урбану супкултуру и подстиче младе да изразе своју оргиналност и индивидуалност. Фестивал уличног плеса *Groovin*²⁵, у извођењу Плесног удружења *Groove*, састоји се како од едукативних, тако и од креативних активности, где млади на забаван начин уче и научено примењују у пракси, развијају своју креативност,

повећавају ниво самопоуздања, упознају нове младе људе и стварају систем подршке за сигурну средину без предрасуда. Разнолике активности подразумевају едукативне плесне радионице и едукацију за тренере/ице, као и партиципацију маргинализованих група, деце и омладине. Све активности прожима и тема позиције жена у уличним плесовима, са циљем да се она оснажи, док је нарочита пажња посвећена ромској деци и омладини, особама са инвалидитетом, ЛГБТ заједници, деци из новосадског Свратишта и СОС Дечјег села. Пројекат „Радионице” ће, поред домаћих уметника, водити и страни гости: Маја Вебер (Словенија), *Jasmin Halper* (Аустрија), *Dániel Móritz* (Мађарска), Анто Петричевић (Хрватска), *Steve Kamseu* (Француска), *Mátyás Kántor* (Мађарска), *Henry Link* (USA), док, уз подршку *EU-Japan Fest Japan Committee*, долази *Hiroyuki Suzuki*. Све активности ће бити снимљене, биће обављени интервјуи са домаћим и страним уметницима-плесачима, те ће се од видео-материјала креирати документарни филм – први филм овог типа не само у Новом Саду, већ и у Републици Србији. Нестандардизација покрета, одсуства правила, интуитивни покрети, карактеришу и један иновативни музички жанр – *nu-jazz*, који комбинује различите музичке стилове (*hip-hop, acid jazz, jazztronica, deep house и broken beat*). Ну-џез је сасвим нови жанр, који је експлодирао у Сједињеним Америчким Државама и Великој Британији, поготово код младих. *Nu-jazz fest*²⁶ окупиће потврђене музичаре из читаве Европе: *Hiske Oosterwijk*, вокал (Холандија), *Albert Nagy-Örs*, саксофон, *MC* (Румунија), *Domen Bohte*, бас (Словенија), *Károly Enyed*, клавијатуре (Румунија-Холандија), *Frankie Ercsei*, бубњеви (Мађарска-Холандија), *Zsolt Argelán*, труба, *DJ* (Србија-Холандија), *Szabolcs Bognár*, клавијатуре, *DJ* (Берлин, Немачка), *Fanni Zahár*, флаута (Холандија-Мађарска), *Andras Koroknay*, бас (Мађарска), *Afla Sackey*, перкусије (Лондон-Гана), и *Tamas Czirjak*, бубњеви (Мађарска).

Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе” припрема одличан програм за љубитеље савремене музике. Реализација концертних вечери обухватиће и визуелну дигиталну уметност како бисмо остварили синтезу звука и слике. Узимајући у обзир да Нови Сад већ има публику која прати цез сцену, као и електронску, неизбежно је спајање ових уметничких култура и израза, а продукт спајања ових праваца је настанак новог стила на нашој сцени, као и развој нове публике.

БАЈКЕ БУДУЋНОСТИ

2/5 – 15/5/2022.

БАЈКЕ СУ УНИВЕРЗАЛНЕ ПРИЧЕ КОЈЕ ЋЕМО ПРЕПОЗНАТИ У СВИМ ДЕЛОВИМА СВЕТА. НАМЕЊЕНЕ ДЕЦИ, КРИЈУ МНОГЕ АРХЕТИПСКЕ ПОРУКЕ ВАЖНЕ И ЗА ОНЕ ОДРАСЛЕ. ЗАТО ИХ САДА ПРОМИШЉАМО НА ШИРЕМ ПЛАНУ – ТРАДИЦИОНАЛНЕ БАЈКЕ УКОРЕЊЕНЕ СУ ДУБОКО У СВЕТ, У БОРБУ ДОБРА И ЗЛА, ГДЕ УВЕК ПОБЕЂУЈЕ ДОБРО, И НА ТОМ ТРАГУ ТРАДИЦИОНАЛНИМ БАЈКАМА ДАЈЕМО ШИРИ ОКВИР, А НАЈМЛАЋИМ СУГРАЂАНИМА ПРИЛИКУ ДА СТВОРЕ СВОЈЕ.

ГРАД ЛУТКАРСКЕ ЧАРОЛИЈЕ

У ПРОГРАМСКОМ ЛУКУ „БАЈКЕ БУДУЋНОСТИ” ОЧЕКУЈУ НАС СУСРЕТИ ПОЗНАТИХ ПРОФЕСИОНАЛНИХ ЛУТКАРСКИХ ПОЗОРИШТА ИЗ СРБИЈЕ И ЕВРОПЕ, НЕКА НОВА ЧИТАЊА БАЈКИ И ЕКСПЕДИЦИЈЕ У ЧЕТРЕДЕСЕТАК ЧАРОБНИХ ПРИЧА.

Класично дело европске сатиричне књижевности и књижевности за децу, а свакако и једно од највећих дела европске књижевности, „Гуливерова путовања” Џонатана Свифта, повешће публику у позоришну чаролију за памћење. Свифт је и сам дао прикривену, а оштру критику друштва, кроз озбиљну сатиру која је у тој мери сликовита, да је прерасла у једну од најпопуларнијих дечијих прича. И управо на тој игри и танкој линији између озбиљности и забаве, између света одраслих и света најмлађих, базирали смо један од главних програма „Будућности Европе”. У продукцији Позоришта младих, представу *Гуливерова путовања*²⁷ режираће Кокан Младеновић, један од најпознатијих српских позоришних редитеља и добитник многобројних награда, уз употребу циновских лутака, изузетно атрактивних и видљивих, док у самој поставци учествује комплетан глумачки ансамбл Позоришта младих. Поштујући путописну структуру самог дела, биће постављено шест различитих пунктова за играње представе,

уз напомену да ће и сам пут учесника/ца и гледалаца, од тачке А до тачке Б, бити креативно осмишљен, праћен посебним ефектима, покретном сценографијом и живом музиком. На пунктовима ће бити дочарано шест најзанимљивијих догодовшттина Гуливерових путовања, а самог Гуливера би представљале лутке од пет метара и лутка од тридесет сантиметара, као и реални глумац. На пример, када се Гуливер на свом првом путовању нађе међу Лилипутанцима, њега представља гранд-гињол којег анимирају глумци/ице, а публика и глумци/ице би се нашли у улози Лилипутанаца – били би дванаест пута мањи. Када Гуливер, на свом другом путовању, долази до Бробдингнага у коме су бића која сусреће дванаест пута већа од њега, Гуливера би представљала марионета, а гледаоци и глумци/ице би били цинови из Бробдингнага. Доласком у Лапуту, чији становници лете, суочавамо се са техничким решењима која омогућују да глумци/ице „лебде” изнад публике. У Балнибарбији ћемо, заједно са члановима њихове Академије, учествовати у најразличитијим апсурдним експериментима, а на острву Глубдудрибу ће нас сачекати волшебници и чаробњаци који се баве призивањем мртвих. На последњем пункту сачекали би нас разумни коњи, становници и владари земље Хуинхма. Коњима би гласове давали глумци/ице, а публика би морала да преиспита своју позицију Јахуа, деградираних људи који стоје насупротив савршено разумним коњима.

Након што је велика луткарска представа „Гуливерова путовања” на отвореном зачарала мале и велике гледаоце на улицама града и претворила их у патуљке, цинове, луде научнике и разумне коње, долазимо до међународног позоришног фестивала за децу и омладину *Новосадске позоришне игре*²⁸, у продукцији Позоришта младих, који ће окупити професионална позоришта и позоришне трупе из целог света. На фестивалу учествују професионална живосценска и луткарска позоришта, професионалне позоришне трупе и групе из целог света. Фестивал је такмичарског карактера и има за циљ промовисање живосценског и луткарског позоришта за децу и младе, јачање међународне културне размене, промовисање позоришне уметности и стваралаца, размену идеја и позоришних пракси, и посвећен је развоју савременог луткарског позоришта за децу и младе. Глумице Позоришта младих, Живанка Мајсторовић и Неда Даниловић, и Школа мјузикла „Позориштанци”, учествоваће у продукцији представе *Душа иште позориште*²⁹, која промовише еколошке вредности стварањем позоришних лутака од еколошких материјала и њиховим анимирањем (за децу узраста од 5 до 10 година), са циљем да деца продуцирају луткарску представу. Пројекат укључује радионице аудио и видео снимања помоћу мобилних телефона, радионице креативног писања, писање, режирање и извођење представе за адолесценте/киње, сликарске радионице и сценографске радионице певања и свирања инструмената, радионице у позоришту сенки које се завршавају постављањем представе у сенци.

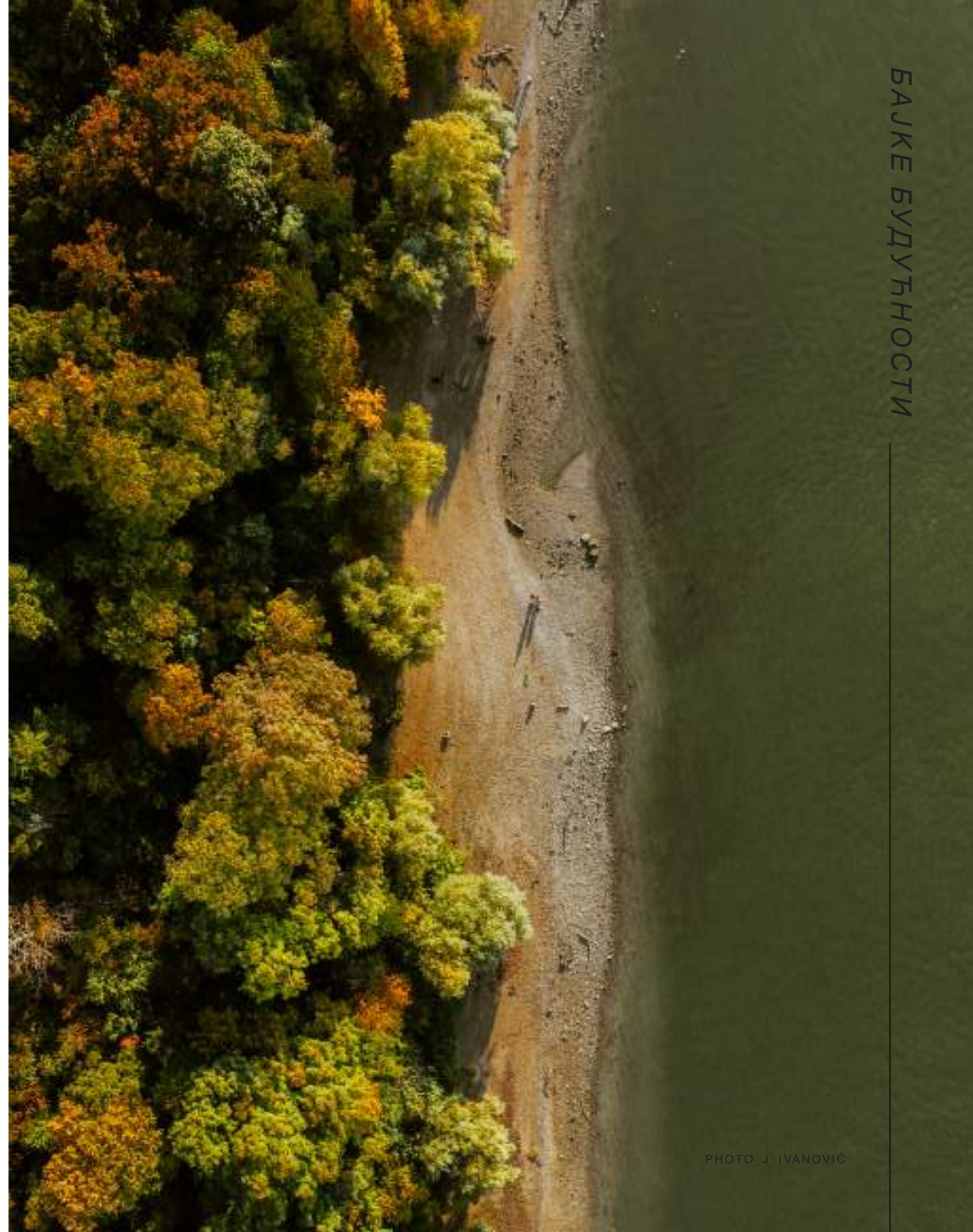
PHOTO_J. IVANOVIĆ

Различити аспекти представљања нематеријалне културне баштине и традиције кроз савремену сценску интерпретацију и уметнички израз луткарства, музике, савременог театра и плеса део су и луткарског фестивала *Верујете ли у бајке*³⁰, чији повод за оснивање је дубока људска потреба да верује у бајке. Фестивал у средиште пажње доводи бајку као традиционалну наративну форму, која баштини архетипску причу о борби добра и зла, уз примесу фантастичних елемената које читалац перципира као реалност. На тај начин се гради колективна свест која имплицира потребу за веровањем у чудесно и на суптилан начин нас учи на да разликујемо измишљене и стварне садржаје. Музички програм ће понудити извођење свите композиција Чајковског, настале из балета Крцко Орашчић у извођењу Камерате академике, под руководством концерт-мајстора Роберта Лакатоша. Фестивал ће окупити учеснике из земље и иностранства, а у оквиру програма биће премијерно изведене три представе као резултат резиденцијалних радионица са децом на тему „Нова читања старих бајки”, са циљем да се измене наративи традиционалних бајки у складу са савременим вредностима. Носилац пројекта, Културни центар Руменка, поред Фондације „Нови Сад – Европска престоница културе”, представља Нови Сад као партнера на међународном пројекту „Culture up!”. Остали партнери на пројекту су из четири земље – Данске, Ирске, Финске, Холандије. Главна идеја „Culture up!” пројекта је подизање капацитета на основу примера најбољих пракси и преноса искуства, знања и *know-how* путем умрежавања на европском нивоу између институција културе, организација цивилног друштва и локалних представника/ца власти, који раде у области културе у руралним и периферним областима.

КАД ГУЛИВЕР ПОСЕТИ НОВИ САД

У ЛЕТО 2016. ГОДИНЕ, ЕМАНУЕЛ РУБЕН СА ПРИЈАТЕЉЕМ КРЕЋЕ БИЦИКЛОМ НА ПРОПУТОВАЊЕ КРОЗ ЕВРОПУ. ЗА ЧЕТРДЕСЕТ И ОСАМ ДАНА ОНИ ЋЕ УЗ ТОК ДУНАВА ПРЕЋИ ПУТАЊУ ОД ОБАЛЕ ЦРНОГ МОРА ДО ЊЕГОВОГ ИЗВОРА НА ШВАРЦВАЛДУ.

У овој књизи, Рубен открива мање познати мозаик Југоисточне Европе. У бициклистичкој одисеји, два пријатеља пролазе кроз мочваре у делу Дунава и евроазијске степе у Румунији, бугарске плаже, Ђердапску клисуру, мађарску границу окружену бодљикавом жицом. Одлука да реку прате у правцу ваздушних струја, сложена је прича о затворености европских политичких граница. Захваљујући Академској књизи и Француском институту у Србији ,угостићемо савременог Гуливера – француског писца млађе генерације, Емануела Рубена, чији је роман „Снежна линија” 2014. године био у најужем избору за Гонкурову награду. Његов боравак у нашем граду утицао је на писање књиге путописних есеја „Уз Дунав”, чија промоција се планира на трибини под називом *Књижевна пловидба Дунавом*³¹.

ПУТОВАЊЕ КЊИЖЕВНОМ СТАЗОМ

ФРУШКА ГОРА ЈЕ ОМИЉЕНО ИЗЛЕТИШТЕ У БЛИЗИНИ НОВОГ САДА КОЈЕ ПРИВЛАЧИ ПОСЕТИОЦЕ ИЗ ЦЕЛОГ РЕГИОНА, А НА ЊЕНОЈ ТЕРИТОРИЈИ НАЛАЗИ СЕ ПРВИ НАЦИОНАЛНИ ПАРК У СРБИЈИ. ТОКОМ ГОДИНЕ, ВЕЛИКИ БРОЈ ЉУДИ ПЕШАЧИ СТАЗАМА ОВЕ ЧАРОБНЕ ПЛАНИНЕ, КОЈА ЈЕ БИЛА ИНСПИРАЦИЈА МНОГИМ ПОЗНАТИМ ПЕСНИЦИМА/КИЊАМА И ЧИЈА ЈЕ УЛОГА У КУЛТУРНОЈ ИСТОРИЈИ ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА.

Како бисмо обогатили шетње многобројних посетилаца, позваћемо најмлађе Новосађане да учествују у стварању једне посебне *Књижевне стазе*³² кроз коју би њихови вршњаци/киње, али и сви посетиоци, уживали у лепотама природе и мисаоности лепих речи. Новосадски дечији културни центар, у партнерству са Планинарско-смучарским друштвом „Железничар”, припремаће децу из основних школа из Новог Сада и Војводине. Заједно са познатим дечјим писцима, деца ће одабрати омиљене цитате из књижевних дела, који ће бити распоређени на најкраћој стази на отварању Фрушкогорског маратона 2022. године. У питању је петнаестак фиксних паноа који ће, поред занимљивих цитата из познатих књижевних дела, садржати QR кодове са информацијама о писцима и делима, одакле су преузети цитати или информације о установама културе или културним станицама у Новом Саду и Зони 021. Година титуле Европске престонице културе маратону ће додати елементе хепенинга у природи: на отварању стазе учествоваће дечји писци који ће креирати радионице са децом у школама (Јасминка Петровић, Дејан Алексић, Милош Петковић, Тоде Николетић и други). Сваки аутор/ка ће бити домаћин једног дела стазе, а на циљу би био организован уметнички програм за децу у којем ће учествовати музичари, дечји хорови, деца певачи, глумци водитељи програма, биће играна позоришна представа за децу и одржан еколошко-едукативни радионички и програм са аниматорима за децу. Стазу би затворио Иштван Лакатош.

PHOTO_J. IVANOVIĆ

СЛУШАТЕ ЛИ БАЈКЕ?

БАЈКЕ СЕ УГЛАВНОМ ЧИТАЈУ, А САДА ЈЕ ПРИЛИКА ДА ИХ ДОЖИВИМО НА ДРУГАЧИЈИ НАЧИН. СПОЈИМО БАЈКЕ ИЗ РАЗЛИЧИТИХ ЗЕМАЉА И ИЗ ДРУГАЧИЈИХ СОЦИЈАЛНИХ И КУЛТУРОЛОШКИХ СРЕДИНА: УДРУЖЕЊЕ УМЕТНИКА „ВИСОКО Ц”, ТРУДИЋЕ СЕ ДА НА РАЗЛИЧИТИМ ЛОКАЦИЈАМА ОКУПИ ШТО ВИШЕ МЛАДИХ НАРАШТАЈА ЧИЈА КРЕАТИВНОСТ ЋЕ СЕ ПРОЖИМАТИ И НА СЦЕНИ И НА УЛИЦИ. ОД ПОЧЕТКА АПРИЛА ДО ПОЛОВИНЕ МАЈА, НА РАЗЛИЧИТИМ ЛОКАЦИЈАМА У ГРАДУ, ВЕЛИКИ БРОЈ МЛАДИХ НАРАШТАЈА ОКУПИЋЕ КРЕАТИВНОСТ ПРОЈЕКТА „ЕВРОПА XXL”³³, КОЈИ ПРОМОВИШЕ СПАЈАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ КУЛТУРА, КРОЗ ИЗВОЂЕЊЕ ПЕТ РАЗЛИЧИТИХ ОПЕРА ЗА ДЕЦУ, ПИСАНИХ НА РАЗЛИЧИТИМ ПРОСТОРИМА И У ДРУГАЧИЈИМ ДРУШТВЕНИМ ОКОЛНОСТИМА: „БАШ-ЧЕЛИК” АЛЕКСАНДРА БАХУНА, „МАЧАК У ЧИЗМАМА” ЦЕЗАРА КЈУИНА, „У ЦАРА ТРОЈАНА КОЗЈЕ УШИ” ПЕТРА ЈОВАНОВИЋА, „ЧАРОБНА ФРУЛА” И „БАСТИЈЕН И БАСТИЈЕНА” ВОЛФГАНГА АМАДЕУСА МОЦАРТА

На сцени „Бајки Будућности” оствариће се и Дечја опера *Фрање Штефановића*³⁴ коју од почетка до краја изводе сама деца. Фондација „Спомен-дом бана Јосипа Јелачића”, коју је основало Хрватско национално веће у Републици Србији, нова је институција у Петроварадину која се брине о очувању и промовисању културног и уметничког стваралаштва Петроварадинаца. Деца ће оперску бајку петроварадинског композитора Фрање Штефановића „Шумска краљица” извести на отвореном простору, што ће уз квалитетну продукцију и техничку иновативност учинити догађај веома атрактивним и пријемчивим великом броју гледалаца. Фрањо Штефановић (1879–1924) је новосадски уметник, композитор и музички педагог који је за деце извођење написао четири опере-бајке о шумској краљици, деци хајдуцима и о другим популарним темама. У

оквиру програма биће изведена прва опера за децу на свету „Шумска краљица”, будући да се у 2022. години обележава тачно стотину година од њене прве публикације. Нови Сад, као Европска престоница културе, негује оперу, а са посебном пажњом оперу за децу, па је тако новосадско Удружење „Високо Ц” једно од ретких у овом делу Европе које ради на развоју опере баш за најмлађу публику и то кроз мрежу културних станица које се налазе широм града и околине. Оперу режира Роберт Рапоња, универзитетски професор, редитељ и драмски педагог из Осијека (Хрватска). Извођењу претходе и две радионице на тему еколошке одрживости и очувања животне средине, а биће организован и разговор након извођења како би гледаоци продискутовали о својим утисцима. Први пут ће једно дело Фрање Штефановића бити дигитализовано, а клавијрска партитура ће бити хармонизована за гудачки квартет.

Планирани су и *pop up* наступи ученика у центру града, у сврху промотивних активности. Биће објављена и публикација *Феномен дејих опера Фрање Штефановића*³⁵, која се бави аутентичним културним феноменом опере за децу у историји Петроварадина и Новог Сада. Са идејом да се музички програми учине приступачним деци од пет до четрнеаст година, планиран је циклус едукативних концерата музике познате новосадске композиторке Александре Вребалов, која живи и ствара у Сједињеним Америчким Државама. *Ксенија и ловац*³⁶ концерти биће одржани у школама у Новом Саду и Зони 021. Један од главних циљева целокупног програма Европске престонице културе је развој публике. Размишљајући о будућности Европе, Новосадски дувачки квинтет је осмислио приступачан и занимљив музички програм за децу узраста од пет до четрнаест година, који има за циљ да их заинтересује, едукује и наведе на што бројније посете сличним културним садржајима у граду. Квинтет ће у основним школама извести низ кратких едукативних концерата уз наступ новосадске глумице Емине Елор. Током слушања бајки,

оживећемо и једну стару реч. То је реч „рогаљ”. Можда смо је заборавили, можда је никада нисмо знали, а можда је и изнова учимо. Рогаљ је место окупљања, састајалишта младих (на селу), углавном на раскршћима и уочљивим местима. На рогаљу је најчешћа активност била играња, намењена младима, са циљем социјализације, упознавања момака и девојака. Центар тамбурашке културе Нови Сад оживеће традицију рогаља у Дунавском парку. Централна манифестација обухватиће приказ тамбурашке традиције у различитим облицима (традиционалне вокално-инструменталне нумере и савремене композиције прилагођене тамбурашким инструментима), као и приказ традиционалних, заборављених, дејих игара, традиционалне народне игре (приказане у савременом руху у виду играња), промоцију домаћих производа и рукотворина и изложбу ликовних и литерарних радова ученика школе на тему *Рогаљ*³⁷. Наступиће и гости из суседних земаља – тамбурашки оркестар Деске (Мађарска) и Темишвара (Румунија).

МИТ У НОВОМ ОДЕЛУ

МИТОВИ СУ ЈЕДАН ОД ГЛАВНИХ НАРАТИВА СВАКОГ НАРОДА, А СЛИЧНО КАО И СА БАЈКАМА, МЕЂУСОБНИХ СЛИЧНОСТИ ИМА МНОГО НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОМ ПЛАНУ. ШТАВИШЕ, МИТОВИ И БАЈКЕ СУ СУШТИНСКИ ПОВЕЗАНИ И ПРУЖАЈУ НАМ МНОГЕ ОДГОВОРЕ, ЗАТО „БУДУЋНОСТ ЕВРОПЕ” ЗАВРШАВАМО СА МИТОЛОШКОМ АВАНТУРОМ КОЈА ЋЕ ДЕЦИ ПРИПРЕДИТИ НЕЗАБОРАВНО ИСКУСТВО, УЗ ЕДУКАТИВНИ КАРАКТЕР САМОГ ДОГАЂАЈА И СА ПРЕСТАВАМА КОЈЕ ОБРАЂУЈУ МОТИВЕ ИЗ НАШЕ ТРАДИЦИЈЕ, АЛИ И ОНЕ СВЕТСКИ ПОЗНАТЕ И ВЕЧИТО ИНСПИРАТИВНЕ СТАРОГРЧКЕ МИТОВЕ.

Будућност Европе приводимо крају уз садржај пријемчив како за децу, тако и за младе и њихове пратиоце и породице у циљу да покажемо да један стари мит отвара нове могућности за промоцију културног наслеђа, материјалне и нематеријалне културне баштине. Кроз богатство језика, комуникације и народног стваралаштва, митолошка авантура у Музеју Војводине треба да укаже на дифузију културних елемената који су јединствени за целу Европу. *Бекство из музеја: митолошка авантура*³⁸ је необична логичка игра намењена деци узраста од девет до петнаест година. Игра је креирана на основу прича и предмета из прошлости, приказаних у сталној поставци, а осмислили су је стручњаци из области етнологије, педагогије, конзервације и инфромационих технологија. Истиче се

мит као универзални симбол из којег су се развиле најлешпе бајке света. Игра је настала са идејом да се музеј учини местом за игру кроз коју ће се остварити једна од главних његових функција: едукација и ширење знања. На овај начин Музеј Војводине из Новог Сада се прилагођава потребама савремене публике, нудећи занимљиво и несвакидашње искуство. У играма се користе различити реквизити, ненаметљиво уклопљени у музејску поставку, који су неопходни за решавање задатака, као и апликација за мобилне уређаје и екране на додир (са видео и аудио записима), специјално програмираним за потребе игре. На иновативан начин, игра одговара на питања важности очувања материјалне и нематеријалне културе свих народа који су оставили траг на територији данашње Војводине и Новог Сада. У новом читању бајки и сукобу између прошлости и садашњости, представа *Соколова песма*³⁹, у продукцији Ансамбла народних игара и песама Србије „Коло”, комбинује традиционалне мотиве из историје овог краја и суочава га са савременим светом. У сарадњи са истакнутим редитељем Габором Михаљијем (*Gábor Mihályi*), млади ће у Новосадском позоришту – *Újvidéki Színház* моћи да виде представу која поред историјских, садржи и многе митолошке и бајковите мотиве. Љубитељи театра имаће прилику да уживају и у античкој трагедији, коју ће на сцену поставити румунски редитељ Андреј Мажери. У извођењу Српског народног позоришта, *Певање о Теби*⁴⁰ представља модерно читање класике и спајање три античке трагедије – Баханткиња, Антигоне и Цара Едипа у једној представи. Андреј Мажери је добитник неколико националних награда, а када су његове „Мале дворске даме” изведене на Букурештанском националном позоришном фестивалу, стављен је у ред најрелевантнијих младих редитеља у региону.

PHOTO: J. IVANOVIC

СТР. 8	1	ОНИ ЖИВЕ – СТУДЕНТСКИ ЖИВОТИ ОТКРИВЕНИ КРОЗ КОНТЕКСТУАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРАКСЕ 4 – 30. АПР 2022 / ХОЛ РЕКТОРАТА УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ НОСИЛАЦ: Дом културе „Студентски град“ (Београд) ПАРТНЕРИ: Студентска асоцијација Универзитета у Новом Саду, Академија примијењених умјетности (Ријека, Хрватска), Институт за савремену уметност (Цетиње, Црна Гора), Факултет за аудиовизуелне комуникације Универзитета краља Хуана Карлоса (Мадрид, Шпанија), Међународни центар за архивска истраживања ИКАРУС (Загреб, Хрватска), Институт за уметност у контексту на Универзитету уметности (Берлин, Немачка)	СТР. 12	5	ОДРАСТАЊЕ У ГРАДУ КУЛТУРЕ 9 – 30. АПР 2022 / ГАЛЕРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ НОСИЛАЦ: Галерија Матице српске ПАРТНЕРИ: ПУ „Радосно детињство“, Музичка омладина Новог Сада, Београдска филхармонија
СТР. 10	2	УМЕТНОСТ НА ДЛАНУ 4 – 14. АПР 2022 / КС СВИЛАРА НОСИЛАЦ: Академија Уметности Универзитета у Новом Саду	СТР. 13	6	ГРАЂАНИ У ПРОМИШЉАЊУ 9 – 10. АПР 2022 / КУЛТУРНА СТАНИЦА СВИЛАРА НОСИЛАЦ: Друштво групних аналитичара (Београд) ПАРТНЕРИ: Друштво грађана Подбаре „Алмашани“ (Нови Сад), Организација студената Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, Удружење „Култокс“, ОШ „Иван Гундулић“
СТР. 10	3	ОМЛАДИНСКИ КАНТАУТОРСКИ ФЕСТИВАЛ 2022. 7 – 8. АПР 2022 / ГРАДСКА КОНЦЕРТНА ДВОРАНА НОСИЛАЦ: Асоцијације гитариста Војводине ПАРТНЕР: Културни центар ЛАБ	СТР. 13	7	ТУ ПРИПАДАМ, ТЕБЕ ПРИХВАТАМ 9 – 10. АПР 2022 / ГИМНАЗИЈА „ЛАЗА КОСТИЋ“ НОСИЛАЦ: Музичко плесни театар „Искрице“ ПАРТНЕРИ: Основна школа „Јуниор“, Предшколска установа „Смарт“
СТР. 10	4	CHOREOCHROMA 9. АПР 2022 / СПОМЕН-ЗБИРКА ПАВЛА БЕЉАНСКОГ НОСИЛАЦ: Спомен-збирка Павла Бељанског ПАРТНЕРИ: LUCODA (Луксембург) и Stichting Bewegend Beeld (Холандија)	СТР. 15	8	КУЛТУРЕСЕНЦИЈА 10. АПР 2022 / ГРАДСКА КОНЦЕРТНА ДВОРАНА НОСИЛАЦ: Академија забаве и уметности „О&М“ ПАРТНЕРИ: Hardcut (Холандија), Друштво савезника меког пристанка (Словенија), Плесно удружење Groove, Развојни центар за децу и одрасле „Фактор“

СТР. 15	9	БИТИ ТАЈ ЛІК 9. АПР 2022 / ГРАДСКА КОНЦЕРТНА ДВОРАНА НОСИЛАЦ: Фондација за развој културе и стваралаштва деце и омладине <i>COOLIST</i> ПАРТНЕРИ: <i>Yasserstain</i> , Плесно удружење <i>Groove</i> , Развојни центар за децу и одрасле „Фактор“, Удружење за развој излагачке писмености „Изражајност“	СТР. 19	13	КАФАНСКИ ПРИРУЧНИК 9. АПР 2022 / КАФАНА НОСИЛАЦ: Београдски центар за људска права ПАРТНЕР: <i>Konrad Adenauer Stiftung (Немачка)</i>
СТР. 16	10	ЗВУЧНИ СНОП 4. АПР 2022 / ГРАДСКА КОНЦЕРТНА ДВОРАНА НОСИЛАЦ: Школа за основно и средње образовање „Милан Петровић“	СТР. 19	14	ЕВРОПСКА КУЛТУРА – УТИЦАЈ ПОЈЕДНИЦА 7 – 10. АПР 2022 / ГИМНАЗИЈА „ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ“ НОСИЛАЦ: Европски парламент младих Србије ПАРТНЕР: Фондација „Конрад Аденауер“
СТР. 16	11	ЕДУ НЕТ 4 – 8. АПР 2022 / СРЕДЊЕ ШКОЛЕ У НОВОМ САДУ И КУЛТУРНА СТАНИЦА ЛИМАН НОСИЛАЦ: Омладински савез удружења „Нови Сад омладинска престоница Европе – ОПЕНС“	СТР. 24	15	ЦРТЕЖИ ПУТУЈУ ВРЕМЕНОМ 28. АПР – 15. МАЈ 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине ПАРТНЕР: Новосадски дечји културни центар
СТР. 18	12	EUROPEAN YOUTH ENGAGEMENT NETWORK 2.0 (EYE.NET 2.0) 4 – 8. АПР 2022 / СРЕДЊЕ ШКОЛЕ У НОВОМ САДУ И ЗОНИ 021 НОСИЛАЦ: Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе“ ПАРТНЕРИ: Културно-уметничко друштво „Момент“ (Марибор, Словенија), Омладински културни центар „Марибор“ (Марибор, Словенија), „Лицеулице“ (Београд, Србија), „Монтажстрој“ (Загреб, Хрватска), Трупа „Држ’ не дај“ (Нови Сад, Србија), <i>Associazione Culturale Capotrave / Kilowatt</i> (Сансеполкро, Италија), <i>Multicultural city</i> (Берлин, Немачка), <i>Théâtre du Pélican</i> (Клермон Феран, Француска), <i>Le Théâtre du Grand Rond</i> (Тулуз, Француска), <i>Center interesnih dejavnosti Ptuj</i> (Птуј, Словенија), <i>Polyplanity</i> (Атина, Грчка), <i>Divadlo v Dlouhé</i> (Праг, Чешка), <i>Pazaislis Music Festival</i> (Kaunas, Litvanija), Kaunas 2022 (Каунас, Литванија)	СТР. 24	16	МОНОГРАФИЈА БОГОМИЛ КАРЛАВАРИС: СЛИКАР, НАУЧНИК, ПЕДАГОГ 28. АПР – 15. МАЈ 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Удружење „Војводина“
			СТР. 24	17	САЗНАЈ СВОЈА ПРАВА 30. АПР 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Удружење „Мафин производња аудио-визуелних производа“ (Нови Сад) ПАРТНЕР: Новосадски дечији културни центар

СТР. 26	18	УРАВНОТЕЖИ СЕ! ЦИРКУСОМ ДО БАЛАНСА? 30. АПР 2022 / ЛИМАНСКИ ПАРК И КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Креативни погон ПАРТНЕРИ: Лудифико, Школа циркуса (Темишвар, Румунија), Друштво учитеља јужнобачког округа, Новосадски дечји културни центар
СТР. 26	19	ОТИЋИ ИЛИ ОСТАТИ? 28. АПР – 18. ЈУН 2022 / СУБИН ПЛАТО И КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Галерија Бел Арт ПАРТНЕРИ: Градска управа за грађевинско земљиште и инвестиције и Академија уметности Нови Сад
СТР. 27	20	ПОВЕЗИВАЊЕ КРОЗ МОДУ 29 – 30. АПР 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Национална комора за моду Србије
СТР. 29	21	КУЛТУРНА ПАРТИЦИПАЦИЈА МЛАДИХ: ЕВРОПСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ НОСИЛАЦ: Студентски културни центар Новог Сада
СТР. 29	22	УПАД 28. АПР – 5. МАЈ 2022 / ФАБРИКА НОСИЛАЦ: Студентски културни центар Нови Сад ПАРТНЕРИ: Центар за позоришна истраживања, Театар младих „Мишоловка“, „Хоћу у позориште“, Удружење „Пер.Арт“, Новосадско позориште – <i>Újvidéki Színház</i> , Балетска школа у Новом Саду, Балетска школа у Панчеву, Гимназија „Лаза Костић“, АКУД „Соња Маринковић“, <i>Aerowaves</i> са чланицама, <i>BeSpectative 2!</i> Мрежа: <i>44Kilowatt Festival</i> (Италија), <i>Artemrede</i> (Португал), <i>Bakelit Multi Art Center</i> (Мађарска), <i>brut</i> (Аустрија), <i>BUDA</i> (Белгија), <i>CdAT – Café de las Artes Teatro</i> (Шпанија), <i>Domino</i> (Хрватска), <i>Dublin Theatre Festival</i> (Ирска), <i>Göteborg Dance and Theatre Festival</i> (Шведска), <i>International Theatre Festival Divadelná Nitra</i> (Словачка), <i>Plesni Teater</i> (Словенија), <i>Réseau en scène Languedoc-Roussillon</i> (Француска), <i>Tanec Praha</i> (Чешка), <i>Teatrul National Radu Stanca Sibiu</i> (Румунија), <i>Fondazione Fitzcarraldo</i> (Италија), <i>Le CNRS</i> (Француска), <i>Universitat de Barcelona</i> (Шпанија), <i>Université de Montpellier</i> (Француска)
СТР. 30	23	УМЕТНОСТ НА ДЛАНУ 28. АПР – 30. АПР 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Академија Уметности Универзитета у Новом Саду
СТР. 32	24	ОД ХОРА У ПОКРЕТУ ДО ХОРСКОГ ТЕАТРА 26 – 30. АПР 2022 / ГРАДСКА КОНЦЕРТНА ДВОРАНА НОСИЛАЦ: Српска хорска асоцијација ПАРТНЕРИ: <i>Zbor Carmina Slovenica</i> (Словенија), Фондација за развој културе и стваралаштва деце и омладине COOLIST
СТР. 32	25	ФЕСТИВАЛ УЛИЧНОГ ПЛЕСА <i>GROOVIN'</i> 28 – 30. АПР 2022 / Креативни дистрикт НОСИЛАЦ: Плесно удружење <i>Groove</i> ПАРТНЕРИ: Удружење грађана <i>Streetwise</i>

СТР. 32	26	NU – JAZZ FEST 28 – 30. АПР 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе”	СТР. 40	31	КЊИЖЕВНА ПЛОВИДБА ДУНАВОМ 6, 8. И 10. МАЈ 2022 / КАФЕ БРОД ЦЕПЕЛИН, ФРАНЦУСКИ ИНСТИТУТ У СРБИЈИ, КС СВИЛАРА НОСИЛАЦ: Академска књига ПАРТНЕР: Француски институт у Србији
СТР. 37	27	ГУЛИВЕРОВА ПУТОВАЊА 6 – 15. МАЈ 2022 / ТРГ СЛОБОДЕ И ПОЗОРИШТЕ МЛАДИХ НОСИЛАЦ: Позориште младих	СТР. 42	32	КЊИЖЕВНА СТАЗА 8. МАЈ 2022 / ФРУШКА ГОРА НОСИЛАЦ: Новосадски дечји културни центар ПАРТНЕР: Планинарско-смучарско друштво „Железничар”
СТР. 38	28	НОВОСАДСКЕ ПОЗОРИШНЕ ИГРЕ 6 – 15. МАЈ 2022 / ТРГ СЛОБОДЕ И ПОЗОРИШТЕ МЛАДИХ НОСИЛАЦ: Позориште младих	СТР. 44	33	ЕВРОПА XXL 7 – 15. МАЈ 2022 / КУЛТУРНЕ СТАНИЦЕ У НОВОМ САДУ И ЗОНИ 021 НОСИЛАЦ: Удружење уметника „Високо Ц”
СТР. 38	29	ДУША ИШТЕ ПОЗОРИШТЕ 7 – 15. МАЈ 2022 / КУЛТУРНА СТАНИЦА БАРКА НОСИЛАЦ: Школа мјузикла „Позориштанци” ПАРТНЕР: Удружење „Радост стварања”	СТР. 45	34	ДЕЧЈА ОПЕРА ФРАЊЕ ШТЕФАНОВИЋА 8. МАЈ 2022 / КУЛТУРНА СТАНИЦА ЕЋШЕГ НОСИЛАЦ: Фондација „Спомен-дом бана Јосипа Јелачића” ПАРТНЕРИ: Музичка школа „Исидор Бајић”, Културни центар Лаб, Основна школа „Јован Дучић”, Културно-едукативни центар „Светионик”, Хрватско културно-просвјетно друштво „Јелачић”
СТР. 39	30	ВЕРУЈЕТЕ ЛИ У БАЈКЕ 7 – 9. МАЈ 2022 / КУЛТУРНА СТАНИЦА РУМЕНКА НОСИЛАЦ: Културни центар Руменка ПАРТНЕРИ: Удржење „Театрило”, Асоцијација „КултураНова”, Театар младих „Мишоловка”	СТР. 46	35	ФЕНОМЕН ДЕЧЈИХ ОПЕРА ФРАЊЕ ШТЕФАНОВИЋА 8. МАЈ 2022 / КС ЕЋШЕГ НОСИЛАЦ: Фондација „Спомен-дом бана Јосипа Јелачића”

СТР. 46

36

КСЕНИЈА И ЛОВАЦ

7, 9. И 11. МАЈ 2022 / ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У ЗОНИ 021 И КС ЕЋШЕГ

НОСИЛАЦ: Новосадски дувачки квинтет

ПАРТНЕРИ: Музичка школа „Исидор Бајић”, Основна музичка школа „Јосип Славенски”, Основна школа „Ђура Јакшић” (Каћ), Основна школа „Лаза Костић” (Ковиљ), Основна школа „Марија Трандафил” (Ветерник), Културна станица Руменка, Културни центар „Младост” (Футог), Мађарски културни центар „Петефи Шандор” (Телеп), Новосадски дејчи културни центар, Културно уметничко друштво „Петефи Шандор” (Будисава), Културна станица Буковац, Културна станица Еђшег

СТР. 46

37

РОГАЉ

7, 8. И 14. МАЈ 2022 / ДУНАВСКИ ПАРК, КАЋ, КОВИЉ

НОСИЛАЦ: Центар тамбурашке културе (НовиСад)

ПАРТНЕРИ: ОШ „Ђура Јакшић”, ОШ „Иво Андрић”, ОШ „Лаза Костић”

СТР. 47

38

БЕКСТВО ИЗ МУЗЕЈА: МИТОЛОШКА
АВАНТУРА

СВАКОГ ПОНЕДЕЉКА У ПЕРИОДУ 4. АПР – 15. МАЈ 2022 /

МУЗЕЈ ВОЈВОДИНЕ

НОСИЛАЦ: Музеј Војводине

СТР. 47

39

СОКОЛОВА ПЕСМА

13 – 15. МАЈ 2022 / НОВОСАДСКО ПОЗОРИШТЕ – ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ

НОСИЛАЦ: Ансамбл народних игара и песама Србије „Коло”

СТР. 47

40

ДРАМА СРПСКОГ НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА У ЕВРОПСКОЈ
ПРЕСТОНИЦИ КУЛТУРЕ – НОВИ САД
2022: ПЕВАЊЕ О ТЕБИ

7. МАЈ 2022 / СРПСКОНАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОСИЛАЦ: Српско народно позориште

XEROXINE

ПРОГРАМСКИ ЛУК „ХЕРОИНЕ”
ЕВОЦИРА ИМЕНА ХРАБРИХ
ЖЕНА КОЈЕ СУ ПРИХВАТАЛЕ
И ШИРИЛЕ ЕВРОПСКЕ ИДЕЈЕ
ПРОСВЕЋЕНОСТИ, ЈЕДНАКОСТИ,
ФЕМИНИЗМА И ЕМАНЦИПАЦИЈЕ
У ЛОКАЛНОМ КОНТЕКСТУ.
ПОЗИВАМО ВАС ДА, ПОШТУЈУЋИ
ЊИХОВ ПРИМЕР, ЗАЈЕДНО
ПОДСТАКНЕМО И ПРОМОВИШЕМО
ЖЕНСКУ КУЛТУРУ, УМЕТНОСТ,
СТВАРАЛАШТВО И НАСЛЕЂЕ,
РАДИ КРЕИРАЊА ПРАВЕДНИЈЕГ
И РОДНО РАВНОПРАВНОГ
ДРУШТВА.

Негде између Запада и источних утицаја, својевремено подељена између севера и југа, културна историја Новог Сада оличена је, ако не у инситутицијама које прати социо-културни дисконтинуитет града, онда у људима који су их чинили. Међу њима, истакла су се и имена храбрих жена, које су, ношене европским тенденцијама, биле предводнице и представнице борбе за еманципацију читаве женске популације, свака у свом домену. Од јаких импулса ограничених руралном средином, преко периода процвата грађанског друштва, до умрежавања са европском интелектуалном елитом и женским покретима, жене Новог Сада су биле агенси ширих друштвених промена и културолошког континуитета. Стога, не треба да нас чуди што се и програмски лук „Хероине” везује управо за њих. Како се женска културна историја Новог Сада развијала управо на трагу, а често и у сарадњи са најзначајнијим европским активистичким, феминистичким и уметничким покретима, тако је и савремено стваралаштво новосадских уметница присутно на европској културној сцени.

Вођени глобалним циљевима Уједињених нација, мапираних за наредну деценију, а који инсистирају на равноправности полова и бољем положају жена у друштву, кроз

програмски luk „Хероине” отварамо простор за представљање и вредновање новосадске женске сцене, која је, по свему судећи, једна од значајних женских сцена на Балкану.

Конечно, иницијативу за Европску престоницу културе покренула је 1985. године жена – грчка министарка културе и позната грчка глумица, певачица и политичка активисткиња Мелина Меркури. Имајући све наведено на уму, крећући се од светлих примера из традиције до најснажнијих израза савремености, желимо да створимо нови простор за различите приступе проучавања и афирмације интеркултуралне женске историје Новог Сада, уз интеграцију женског културног и активистичког стваралаштва у оквире заједничких европских вредности.

MATHS

18/5–22/5/2022.

Прелиставајући странице канона историје уметности, нужно се као закључак намеће да је приказ жене у ликовним уметностима, као и у књижевности, једна од најдоминантнијих тема. Жена као објекат уметничког поступка, одражавала је и обликовала друштвени конструкт карактеристичан за дати историјски контекст. Од етеричних Беатриче и Лауре, преко претећег лика Саломе, све до Изабеле Брант и Гале Дали, отвара нам се једна историја мушког погледа, који премда мајсторски, даје сингуларну перспективу. Ипак, мека женска рука пронаћи ће свој пут исцртавајући женску страну историје, најпре кроз обликовање друштвеног укуса, односно меценства, а потом и узимањем активног учешћа у самом стваралачком чину. Утицајне жене европске повести, попут Катарине Медичи, краљице Елизабете, Катарине Велике и Марије Терезије, биле су познате покровитељке уметности. У 19. веку се ослобађају позитивне енергије зачете век раније, у просветитељском апсолутизму, и жене све више прате, али и плету нити еманципације и ступају на историјску сцену као уметнице, али и као покровитељке уметности. Тај дух просвећености се спуштао у просторе раздвајања просвећене и оријанталне Европе. На том таласу, у Новом Саду је дубок траг оставио рад велике мецене и добротворке Марије Трандафил (1816–1883), у чијој задужбини се данас налази Матица српска, једна од најстаријих невладиних организација у Европи. Инспирисани женама-меценама, посматрамо жене као надахнуће и као покретачице традиционалне и нове уметности. Занима нас како из европске матице, везане најпре за афирмацију меке женске моћи, а потом и кроз мукотрпну борбу за родну равноправност, израстају нове културне праксе и друштвене вредности.

МАТИЦА КУЛТУРЕ

КАО И МАТИЦА КОШНИЦЕ, ОСИГУРАВА ОПСТАНАК И НАПРЕДАК ДРУШТВА. ОНА ПРЕДСТАВЉА ВЕЗИВНО ТКИВО ЈЕДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ, ПРОИЗВОДЕЋИ ДРУШТВЕНУ МАТРИЦУ КОЈА СЕ, КРОЗ РАЗЛИЧИТЕ ИСТОРИЈСКЕ ПЕРИОДЕ, ПРЕОБРАЖАВА, ЕВОЛУИРА И ДОБИЈА НОВЕ, САВРЕМЕНЕ ОБЛИКЕ. УВЕЗУЈУЋИ ТРИ ПОСВЕ РАЗЛИЧИТЕ ИСТОРИЈСКЕ ЛИЧНОСТИ КОЈЕ СУ ОБЕЛЕЖИЛЕ ПЕРИОДЕ НАШЕ КУЛТУРЕ, МАРИЈУ ТРАНДАФИЛ, ЗАТИМ ПАВЛА БЕЉАНСКОГ И НА КРАЈУ ЈОВАНКУ БРОЗ, ПОСТАВЉАМО ПИТАЊЕ КАКО СЕ УЛОГА МЕЦЕНА МЕЊА СА СМЕНОМ ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИХ РЕЖИМА И КАКО СЕ ОВЕ СМЕНЕ ОДНОСЕ ПРЕМА ЖЕНСКОМ СТВАРАЛАШТВУ.

Прва од матица јесте Марија Трандафил, која је оставила дубок траг на културну историју Новог Сада, када је, као ретка Српкиња, у тадашњој Аустроугарској монархији, зачала традицију добротинства, превасходно окупљајући даровиту децу и омладину око себе, али и постављајући пример свим потоњим генерацијама које су преузеле њену лучу. На трагу богате историје покровитељства, Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе” наставља ову традицију изградњом нових мостова, нових места, повезујући

прошлост и садашњост овог града кроз конкретне програме који нас враћају у реновиране задужбине наших мецена. Тако ћемо, између осталог, осветлити улогу још једне „матице”, оперске диве и добротворке, прве Српкиње са сталним ангажманом у Бечкој опери. Надахнут деловањем Марије Трандафил, у организацији Фонда за унапређење вокалне уметности младих „Меланије Бугариновић и ћерке Мирјане Калиновић-Калин”, пројекат *Под сјајем звезде*¹ подиже свест о женском културном наслеђу и задужбинарству и промовише женску културу, уметност и стваралаштво, кроз приказ лика и дела Меланије Бугариновић (1903–1986). Док ће нас мултимедијални перформанс београдске Музичко-оперско-театарске организације (МОТО) *Чаробнице*², настао са идејом да се представе најзначајније српске композиторке 20. и 21. века које су оствариле светску каријеру, вратити у окриље бившег дворца, а данашње Културне станице Еђшег, бацајући ново светло на стваралаштво три величанствене уметнице: Љубице Марић (1909–2003), Лудмиле Фрајт (1919–1999) и Исидоре Жабелан (1967–2020). Овим пројектом Музичко-оперско-театарске организације искорачујемо из традиционалног концертног извођења и пружамо публици једно проширено искуство у којем однос према уметницима постаје личан и отвара даља истраживања. Потом ћемо отворити врата новосадских задужбина за нове погледе на њихове садржаје из женског угла. Циљ програма је да, кроз евоцирање духа просветитељског задужбинарства, афирмише женско извођаштво као део европских и светских уметничких токова. У сличном духу, *Voces intima*³ се, кроз синергију реномиране новосадске уметнице Јелене Кончар и чланица гудачког

квартета „ТАЈЈ”, бави подстицањем женског извођаштва и представљањем савременог стваралаштва уметничке музике, кроз припрему и реализацију концерта камерне музике, док ће уметница Слободанка Стевић испред своје организације *BoInside*, представити пројекат под именом *Вече хероина*⁴, који је посвећен женама и конципиран као вече класичне камерне музике на неуобичајен начин.

Примером Марије Трандафил водио се и Павле Бељански (1892–1965), успешни дипломата Краљевине Југославије, који је сублимирајући искуства европских путовања (Стокхолм, Варшава, Берлин, Беч и Париз) и локалног културног наслеђа, био пасионирани колекционар европских дела, али превасходно покровитељ локалне уметности. Као колекционар који је искључиво из сопствених средстава помагао рад ликовних стваралаца, рано је показао осетљивост за уметнички рад српских сликарки и био један од ретких

мушкараца који је у то време скупљао и помагао женску уметност. Матица 2022. је била прави повод да галерија „Спомен-збирка Павла Бељанског”, здање које је завештао свом народу, први пут у својој историји представи жене-уметнице из своје колекције, укључујући и тумачења из перспективе феминизма кроз пројекат *Хероине Спомен-збирке Павла Бељанског*⁵ у чијем средишту је мултимедијална изложба на којој ће бити представљено седам уметница из њене колекције. Надежда Петровић, активисткиња, фотографкиња и једна од најзначајнијих сликарки с почетка двадесетог века, која је европске утицаје симболизма, импресионизма и фовизма сублимирала у јединствени уметнички израз, који је своје одјеке имао у Риму, Паризу, Љубљани и шире, ухватила се попут многих европских уметника у коштац са Првим светским ратом, узимајући активног учешћа као болничарка.

Да утицај Павла Бељанског превазилази оквире његовог легата и да трансцендира време, сведочи и изложба удружења „Чешка беседа” – *Из женског угла*⁶ која обогаћује панораму преокупација, деловања и достигнућа изузетних уметница на овом тлу (1850–1950), а са циљем приказивања обима и специфичности преношења европских идеја и вредности у културу Новог Сада и Србије, као и промене перцепције родних улога у једном врло осетљивом и динамичном историјском раздобљу у европској повести. Смештена у Сремске Карловце, још један од важних топонима наше историје, обојене својерсним мушким тоном, место укрштаја европске и националне културе и политике, изложба представља контрапункт и почиње адресирањем пионирске делатности прве српске сликарке Катарине Ивановић, и укључује радове сликарки Надежде Петровић, Данице Јовановић, Видосаве Ковачевић, Ане

Маринковић, Наталије Цветковић и Зуске Медвеђове, позоришне ангажмане редитељке и глумице Султане Цијук, револуционарну борбеност сестара Милице и Анке Нинковић (1855–1923) и дело прве школоване фотографиње Маре Богдановић Росандић (1883–1954), представљајући омаж онима који су имали слуха за женско стваралаштво на самим почецима.

Тако нас наша потрага за меценама води кроз различите временске, али и културне токове који су обележили ове просторе. Од Марије Трандафил, преко Павла Бељанског, до друге половине 20. века и до *Колекције Јованке Броз*⁷, хероине новије историје и некадашње прве даме Југославије – мецене која то можда и није била – смештене између Запада и Гвозедене завесе. За разлику од других земаља Источног блока, Југославија се налазила у својеврсном међупростору, па је тако и Јованка

Броз (1924–2013), као супруга председника Социјалистичке федеративне републике Југославије Јосипа Броза Тита, нетипична појава која је имала готово филмски развој – од линије фронта у Народноослободилачкој борби, преко гламурозног света високе дипломатије и џет-сета, до старости у потпуној изолацији. Поред оних државничких дужности које спадају у председнички протокол, живот Брозових је одисао кокетирањем са луксузом, а „прва другарица” Југославије била је гошћа у Холивуду, док је лета проводила на Брионима са Елизабет Тејлор, Софијом Лорен и другим еминентним именима сребрних екрана. Кроз излагање вредних уметничких слика и личних предмета из њене заоставштине, покушаћемо да откријемо делић тајне о њеном занимљивом и загонетном животу, о преплитањима личног и друштвеног укуса, рефлексима о колективном и приватном, нашем односу према наслеђу социјализма, као и о њеним утицајима

на популарну културу, модне трендове и свакодневницу жене у југословенском контексту – јер, ако то за живота можда и није била, Јованка Броз је постала својеврсна поп икона. Овај сусрет две посве различите матице уприличиће Галерија Матице српске, која овај пројекат и спроводи, и која ће бити место укрштања нити меке женске моћи на нашим просторима, односно сусрет двају супротстављених принципа.

ТРИЦЕ И КУЧИНЕ?

ИЛИ НЕШТО ПОСВЕ ДРУГО? МАТИЦА ЈЕ ПРИЛИКА ДА ПОСТАВИМО БАШ ОВА ПИТАЊА: КАКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПОСТАЈЕ САВРЕМЕНО? КАКО СЕ ПАТРИЈАРХАЛНО ПРЕОБРАЖАВА У РОДНО РАВНОПРАВНО? ГДЕ У НАШОЈ ПРОШЛОСТИ МОЖЕМО ЛОЦИРАТИ ЗАЧЕТКЕ ОВЕ ПРОМЕНЕ И ШТА НАМ ОНЕ ГОВОРЕ ДАНАС? У ПРИЧИ О МАТИЦИ КАО ИЗВОРИШТУ КРЕАТИВНОСТИ, ЗАЈЕДНО СА ЕВРОПСКИМ ПАРТНЕРИМА И ПОЗНАТИМ СВЕТСКИМ УМЕТНИЦАМА, ПРАТИМО НИТИ ЖЕНСКОГ СТВАРАЛАШТВА И УЗБУДЉИВИХ УМЕТНИЧКИХ УКРШТАЈА: ПОШАВШИ ОД ГУСТОГ ТКАЊА ТАПИСЕРИЈА, КРОЗ СИМБОЛИЧКЕ ТЕКСТУРЕ МАРАМА, СТИЖЕМО ДО ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ ХАРМОНИКЕ. РЕКОНТЕКСТУАЛИЗУЈУЋИ ОНО ШТО БИ СЕ НАЗВАЛО ТРАДИЦИОНАЛНИМ УМЕТНИЧКИМ ИЗРАЗИМА, РАЗОБЛИЧУЈЕМО ОКОШТАЛЕ НАРАТИВЕ И ОТВАРАМО ПОЉЕ ДИЈАЛОГА ИЗМЕЂУ ПРОШЛОСТИ И САВРЕМЕНОСТИ ЖЕНА.

Одговарајући на то шта су „женске традиције” и како се оне данас сагледавају, Установа за израду таписерија „Атеље 61” осмислила је за „Нови Сад – Европску престоницу културе” међународну изложбу таписерија, како би се на иновативан начин популаризовала ова уметност и преиспитале њене основе. Међународна изложба *Женска нит*⁸, на којој ће бити изложене „таписерије снова тканих жељом и кудељом”, указале на проблематику женског стваралаштва и наслеђа на специфичном пољу таписерије која се одувек сматрала кућном радиношћу, резервисаном искључиво за жене. Изложба ће показати како су се, захваљујући другачијим темама, јединственим поетикама, употребом нових материјала, техника ткања и декомпозицијом таписерије градила визуелна искуства која су довела до њеног постепеног увођења у поље самосталне уметничке дисциплине, а не само још једне

врсте примењене уметности. На завршној изложби у Креативном дистрикту публика ће имати прилику да разговара са уметницама и активно учествује у стварању таписерије, од скице и картона до финалног дела, док ће пратеће активности покушати да одговоре и на „незгодно” питање: зашто мушка популација није заступљена за разбојем?

Када смо већ код незгодних питања, истражићемо шта нам све марама представља данас – део свакодневне женске културе, део радне или свечане одеће, предмет народне радиности или модни додатак? Можда пак израз патријархалне опресије или женског отпора? Одговоре можемо пронаћи на изложби *Марама као културни означитељ*⁹, коју креира Савез феминистичких организација „(Ре) конекција” уз интернационални тим од шест кустоскиња и која кроз различите аспекте

мараме као културног кода тематизује културу ношења марама на три континента (Европа, Африка, Азија) са посебним нагласком на актуелно мешање култура изазавано све већим миграцијама и померањем становништва. Приказујући свакодневни живот жена кроз симболичку текстуру мараме, пројекат посвећује посебну пажњу различитим етничким заједницама у Војводини кроз историјску визуру која се фокусира на традиционалне заједнице кроз још присутне праксе свакодневног ношења марама у савременом животу, али и реинтерпретира културно наслеђе кроз ауторску изложбу уметничких марама инспирисаних идеолошким, религијским и традиционалним мотивима.

Од трица и кучина, до нити и нота – настављајући линију демистификације традиционалног у родном контексту, у мају Нови Сад постаје европска престоница хармонике. Удружење грађана „Еуфонија” промовише младе талентоване акордеонисте и уметничку музику за хармонику, а програмски лук „Хероине” управо је повод да Србију први пут посете велике светске уметнице на овом инструменту. У партнерству са Војвођанским симфонијским оркестром, организује се гостовање интернационално познате акордеонисткиње, *Ханзи Ванг*¹⁰, са идејом реинтерпретације хармонике као традиционалног и доминантно мушког инструмента. Премда млада, ова музичарка која иза себе има многобројна светска признања и која је предавачица на Краљевској данској музичкој академији, премијерно ће изводити композицију Арсхиа Самсаминиа из Ирана посвећену управо овом програмском луку – „Хероинама”.

Будући да наше нове задужбине одишу духом синергије модерности и традиције, пројекат *Ars e femmina*¹¹ продукцијске куће *DOF* затвара овај кластер оснажујући женски уметнички израз кроз три занимљива програмска сегмента везана за фигуре жена које су мењале свет око себе. Пре свега, удахнувши нови живот женама из Новог Сада и окружења које су биле инспирације за програмски лук „Хероине” (Милева Марић Ајнштајн, Милица Стојадиновић Српкиња, Марија Трандафил, Милица Томић), а које ће познате новосадске глумице тумачити. Затим и евоцирајући европски дух који нас спаја са Европом културолошки и историјски, а који сведочи о неоствareној љубави између славног композитора Лудвига ван Бетовена и Жанет Д’Хонтар – кроз писма и музику. И на крају кроз последњи сегмент насловљен пригодно „Девет Војвођанки”, сублимира диверзитет нашег подручја, указујући на врлине слоге, толеранције, мултикултуралности, мултинационалности, као и на међусобно поштовање и уважавање.

26 / 5 – 29 / 5 / 2022.

Дочараћемо један европски живот храбре интелектуалке на прелому векова кроз разговор о једној занимљивој књизи, узбудљиву интерактивну изложбу и провокативну позоришну представу. У ширем центру Новог Сада, налази се недавно обновљена кућа у којој су живели Милева Марић и доцније познати светски физичар, нобеловац Алберт Ајнштајн. У близини се налази и здање у којем су, како сведочи спомен-плоча, заједно свирали клавир. Иза ове грађанске љубавне приче крије се узбудљива драма везана за улогу и место жене у Европи у првим деценијама 20. века. Та драма показује да је Милева наша савременица.

PHOTO_J. IVANOVIC

Животна путања Милеве Марић – Ајнштајн је по много чему типична за европске жене које су пошле неизвесним путем науке пре више од једног столећа, када су, тек стидљиво, стицале право на образовање и научну каријеру. Рођена је 1875. године у Тителу, у Аустроугарској монархији (данашња Србија), а умрла 1948. године у Цириху, у Швајцарској. Била је једина жена, уз пет мушкараца, укључујући Алберта Ајнштајна, која је 1896. године уписала физику и математику на Државној политехничкој школи у Цириху, а тек пета која је добила прилику да похађа ову престижну школу. Упркос обећавајућем почетку студија, Милевин успех је почео да слаби, што се делимично може објаснити и предрасудама које су постојале унутар научних кругова. Упркос томе, била је тек друга жена која је завршила цео студиј на Одсеку за физику и математику, а упорно је покушавала и да положи завршне испите. Милева Марић и Алберт Ајнштајн су се упознали током студија, постали су сарадници и љубавници, током везе су добили и ванбрачну кћи чија је судбина непозната, док су се у браку, који није потрајао, родила два сина. Брига о деци Милеву је коначно одвојила од Политехничке школе, коју никада није завршила, а о њеном доприносу О Ајнштајновим научним успесима до данас се воде узавреле дебате.

ЖИВОТ – РОМАН ЈЕДНЕ ХЕРОИНЕ

ТИТУЛУ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТНОНИЦЕ КУЛТУРЕ 2022. ГОДИНЕ ВИДЕЛИ СМО КАО ПРАВУ ПРИЛИКУ ДА РЕКОНСТРУИШЕМО МОГУЋУ СУДБИНУ ХРАБРЕ ЖЕНЕ У ПАТРИЈАРХАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ. У ТОМ ЦИЉУ, РАЗГОВАРАЋЕМО О ЈЕДНОМ ИЗУЗЕТНОМ РОМАНУ О МИЛЕВИ КОЈИ СВЕСНО ПРКОСИ СТЕРЕОТИПИМА. ЗА ГОШЋУ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ КУЛТУРЕ 2022, ИТАЛИЈАНСКУ НАУЧНИЦУ И СПИСАТЕЉИЦУ ГАБРИЈЕЛУ ГРЕЈСОН, КОЈУ ЧЕСТО НАЗИВАЈУ РОК ЗВЕЗДОМ ФИЗИКЕ, МИЛЕВИН ЖИВОТ ЈЕ ВАЖАН ЗБОГ ОДЛУЧНОСТИ С КОЈОМ ЈЕ ОСТВАРИВАЛА СВОЈЕ СНОВЕ, НАЈАВЉУЈУЋИ НА ТАЈ НАЧИН ПСИХОЛОГИЈУ ДАНАШЊИХ ДЕВОЈАКА.

Италијанску књижевницу, научницу и глумицу Габријелу Грејсон, Милевин живот је импресионирао због одлучности и борбености са којом је остваривала своје снове. У њој она препознаје врло сличан менталитет какав имају савремене младе жене. Но, оно што је љути, јесте то што Милева није успела да оствари свој сан. Зато се Габријела бори за Милевин неостварени сан – да јој Политехнички универзитет у Цириху постхумно додели диплому. Роман *Ајнштајн и ја*¹² је романсирана биографија о циришким годинама Милеве Марић, испричана Милевиним гласом. Ова узбудљива прича има изузетно занимљиву структуру: сваком поглављу, поред наслова, додељена је једна формула или неки математички симбол (пи, ха, це, делта, те, ге, ен, ка, гама, два пи ер...), а читалац може да дода и флашу вина из Тоскане, Фриулија или Бургундије, или да следи музичке изборе ауторке. Роман изузетно уверљиво дочарава унутрашњу драму научног и приватног живота и хабитуса научнице, која са двоструке маргине, географске и родне, покушава да оствари успех у једном од великих европских центара. Габријелу Грејсон ћемо угостити и разговарати са њом у Новом Саду захваљујући издавачкој кући Академска књига, која је роман „Ајнштајн и ја” објавила 2020. године у српском преводу.

Одлазимо и један велики корак даље: управо захваљујући сарадњи Габријеле Грејсон, италијанске списатељице, редитељке и физичарке, са еминентним српским тимом, први пут ће великом изложбом светској јавности бити представљен живот и значај Милеве Марић Ајнштајн. Свако ће учествовати у свом делу експертизе, а томе ће допринети и новосадски *Case3D* студио, један од најцењенијих светских архитектонских студија за виртуелну реалност, те Александра Нинковић и др Душан Јововић, европски награђивани аутори који су домаћој јавности познати по тематизовању живота наших великана (Пупина, Тесле, Милунке Савић...).

Изложба се састоји од врло снажног визуелног наратива који ће на упечатљив и другачији начин приступити лику и делу Милеве Марић Ајнштајн. У том циљу, уз огромну помоћ Музеја Града Новог Сада и Завода за заштиту споменика културе из Новог Сада, покренут је велики инфраструктурни пројекат адаптације музеја, док је пројекат истовремено подржан од стране „ИПА фонда Европске уније”.

Музеј на петроварадинској стени која наткриљује Нови Сад преиспитаће симболику презимена Ајнштајн (једна стена). Уместо да Милеву посматрамо кроз поједностављене наративе о жени, као жртви и пасивном учеснику у историји науке и породичног живота, велика изложба о њој нас на храбар и иновативан начин позива да се сами уздигнемо ка активном и делатном принципу једног истински стваралачког живота.

Лик српске научнице дочекаће посетиоце одмах на улазу у велику изложбу *Милева*¹³, чији је циљ да нас наведе да се поставимо у њену улогу, да је разумемо и да се уживимо у њеној смелости и креативности. Улазак у простор њеног живота и рада, тражиће да одемо с оне стране уобичајеног изложбеног простора, да проверимо властити дар за разумевање науке и математике, али и домаћаје властите спремности за емпатију. После основне информационе просторије, посетиоци ступају у интерактиван простор проширене реалности, кроз који упознају причу о Милевином пореклу, детињству, образовању, научном раду, љубави. Флуидност и сложеност једног европског живота ће бити представљена кроз игру спољашње и унутрашње перспективе. Тако ће, на пример, научна креативност бити дочарана кроз метафоричко улажење у Милевин ум помоћу светлосне инсталације засноване на електроимпулсима и лед-масама које подражавају „кореографију” свитаца. Посетиоци ће моћи да седну и посматрају естетизовани ментални плес, али и да кроз њега посматрају себе и путеве властитог немирног духа.

АДАПТИРАТИ ЈЕДАН ЖИВОТ ИЗ ЖЕНСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

КАКАВ ЈЕ БИО ПОЛОЖАЈ ЖЕНЕ У ЕВРОПСКОМ ДРУШТВУ И НАУЦИ НЕКАД, А КАКАВ ЈЕ ДАНАС? ДА ЛИ СЕ НЕШТО И КОЛИКО ПРОМЕНИЛО? МИЛЕВИНУ ЖИВОТНУ ДРАМУ НЕ САГЛЕДАВАМО КАО ПОЈЕДИНАЧАН СПЕЦИФИЧАН СЛУЧАЈ, ВЕЋ КАО ОПШТИ ДРУШТВЕНИ МОДЕЛ У ЕВРОПИ НА ПРЕЛОМУ 19. И 20. ВЕКА. ЗАТО ДАЉЕ АСПЕКТЕ ОТКРИВАЊА „ПРАВЕ“ МИЛЕВЕ ПРЕПУШТАМО МЛАДИМ АУТОРКАМА ИЗ РЕГИОНА КРОЗ ПРЕМИЈЕРУ ПОЗОРИШНЕ ПРЕДСТАВЕ *МИЛЕВА МАРИЋ АЈНШТАЈН – ЗРАК СВЕТЛОСТИ*¹⁴, КОЈА ЋЕ ЊЕН ЖИВОТ ИСПРИЧАТИ ИЗ ЖЕНСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ.

Живот Милеве Ајнштајн обрађиван је историјски и уметнички, али најчешће у такозваном психолошком, породичном и личном кључу. Програмски лук „Хероине“ био је прави повод да проверени тим Стеријиног позорја, у сарадњи са Народним позориштем из Сомбора, исприча причу о овој научници из такозване женске перспективе. Представа је планирана као постдрамски, документарни, интердисциплинарни сценски израз, а не као

класична грађанска психолошка драма. Главна идеја је да се Милевин живот сагледа у родном кључу, као општа трагедија једне изузетне жене интелектуалке у патријархалном друштвеном систему. Као што је познато, Милева Марић је студирала и већи део живота живела у европским градовима, тако да ова представа приказује и анализира европско друштво одређене епохе, али се односи и на савремено европско друштво и текуће проблеме о којима се ређе говори.

Посебан квалитет ове позоришне продукције је занимљива регионална сарадња запажених и награђиваних ауторки млађе генерације, које ће заједно радити на писању новог сценског текста о животу, судбини и научном раду Милеве Марић Ајнштајн. Ауторке су Миња Богавац, Олга Димитријевић и Тијана Грумић из Србије, Ведрана Клепица из Загреба и Ведрана Божиновић из Сарајева. Представу ће режирати Аница Томић, у сарадњи са драматуршкињом Јеленом Ковачић из Загреба. Премијера представе је планирана за свечано отварање Стеријиног позорја 2022. године. Током Стеријиног позорја, а у оквиру пројекта *Слободни гласови – Каталин и Алексија*¹⁵, биће приказана представа Народnog позоришта у Београду – „Успаванка за Алексију“ која тематизује позицију жене и њено стереотипизовано представљање у патријархалном друштву.

PHOTO_A. ODEH

ВИЛА

3/6 – 5/6/2022.

У програме Европске престонице културе, укључене су и три фрушкогорске општине (Сремски Карловци, Ириг и Беочин), са циљем стварања одрживих културних платформи. Прва од тих платформи настаје у славу песникиње Милице Стојадиновић Српкиње (1828–1878), која је, из једног малог места на рубу Европе, сањала велике европске и светске снове, дописивала се са немачким и српским колегама по перу, преводила, свирала гитару, била једна од првих ратних репортерки, певала јуначке песме и тако постала протагониста једног алтернативног романтизма, који није доминантно мушки. У славу ове хероине, желимо да у њеном месту Врднику, који је данас део општине Ириг, окупимо велики број посетилаца у оквиру уметничке бајке за целу породицу под називом „Фрушкогорска вила”.

ФРУШКОГОРСКА ВИЛА

ПОРОДИЧНО ВИКЕНД-ОКУПЉАЊЕ „ВИЛА” ЗАМИШЉЕНО ЈЕ КАО ОМАЖ МИЛИЦИ СТОЈАДИНОВИЋ СРПКИЊИ И КАО УНАПРЕЂИВАЊЕ ЛОКАЛНОГ КОЛОРИТА И ЖИВОТА ГРАЂАНА И ПОСЕТИЛАЦА ВРДНИКА, КРОЗ УСПОСТАВЉАЊЕ НОВЕ ОДРЖИВЕ КУЛТУРНЕ ПЛАТФОРМЕ КОЈА ПРУЖА ШИРОК СПЕКТАР МУЗИЧКИХ, ПОЗОРИШНИХ И ВИЗУЕЛНИХ ПРЕДСТАВА, РАДИОНИЦА И ГАСТРОНОМСКИХ ПРЕЗЕНТАЦИЈА У ПРИРОДНОМ ОКРУЖЕЊУ КОЈЕ СПАЈА ЛОКАЛНЕ И СВЕТСКЕ УМЕТНИЦЕ И УМЕТНИКЕ.

Српска Мери Шели, песникиња Милица Стојадиновић-Српкиња (1828–1878), прва је модерна књижевница на српском језику и једна од фигура које су мењале токове историје. Почела је да пише као млада девојка и брзо је наишла на подршку неких од најзначајнијих регионалних књижевника оног времена (П. П. Његоша, Љубе Ненадовића), а Вук Караџић, реформатор српског језика и творац једног од најсавршенијих фонетских писама на свету, представио је њен рад књижевним круговима у Бечу, Новом Саду и Пешти. Завршила је неколико разреда гимназије и одлично је говорила немачки, па је објављивала преводе са тог језика. Године 1848, током сукоба у Војводини, Милица је писала ратне извештаје и хтела да пође и да са гитаром јунацима пева јуначке песме, као што је у француској то чинила Јованка Орлеанка. Ипак, њен развој није био сразмеран њеном таленту, што се може тумачити делимично родном позицијом, а делимично и тиме што је живела ван главних токова културног живота. Комуникација из малог сремског места није била ни лака ни једноставна, наша култура још је била у повоју, неспремна за надрастање предрасуда. Ова романтична хероина пасторланих пејзажа, била је повод да слаavimo различите видове женске уметности и укључимо и оне најмлађе у тај процес.

Врдник, место у којем је песникиња провела већи део живота, смештен је на јужним падинама Фрушке горе, на двадесетак километара од Новог Сада. Некада познато по рударству, ово фрушкогорско место данас је локални бањски центар са термалним извориштима. Идеја програмске целине „Вила” је да ојача културну и туристичку понуду овог места, с обзиром на пажњу коју Нови Сад задобија као Европска престоница културе 2022. године. Желимо да постојећим и новим посетиоцима Врдника пружимо прилику да упознају културно и духовно наслеђе овог места у новом руху, али и да укажемо на његове туристичке и развојне капацитете и потенцијале кроз разнородне активности где су туризам, уметност, музика и књижевност уткани у чудесан пејзаж Фрушке горе. Овакав формат

фестивала, као уметничке бајке, не постоји у Србији, а пракса је показала да је у свету веома популаран и одржив. Као централна манифестација истоимене програмске целине, „Вила” ће окупити реномирана имена из Европе и региона, али и локалну заједницу, како бисмо на различитим локацијама, посетиоцима понудили активности за све старосне групе. Будући да су виле бића превасходно дечије маште, део програма ове бајке за читаву породицу посвећен је управо дечијој креативности. Тако ћемо богатну историју овог места представити најмлађој публици кроз едукативну илустровану *Фрушку бајку*¹⁶, издање са књижевног конкурса које је плод сарадње Градске библиотеке Новог Сада, познате дечије ауторке др Јоване Ребе и младе и талентоване илустраторке, које ће кроз синергију двеју уметности, представити познате топониме Врдника у новом руху. Бајковите актере наше пролошсти и маште оживећемо на магичан начин кроз многобројне садржаје намењене деци. Од светлосних лампиона у облацима шумских животиња, преко шарених балона, крила, маски и *body paint*-а, деци, публици у настајању, пружићемо чаробно искуство.

Како је Фрушка гора, а особито иришки крај, богат подрумима вина и винаријама, као и гурманским специјалитетима, они нешто старији посетиоци моћи ће да уживају у локалним винима и храни током сва три дана фестивала док посећују богат културни програм окупљен око епитета инспирисани Фрушкогорском вилом.

Судбина сремске песникиње биће тема драме *Поетеса Милица Стојадиновић Српкиња*¹⁷, коју на сцену поставити УГ „Нови Тврђава Театар” и у којој се тематизује сукоб песникиње са средином, пре свега са породицом, због њеног прераног искорача из обичајних оквира, а затим и са недовољно еманципованим друштвом које јој није праштало смелост и амбицију једне жене да се упусти у свет мушких послова. Аутентични биографски подаци ће посведочити о тешком пробијању тунела кроз предрасуде до признања и једнакости жена у мушкараца

PHOTO_J. IVANOVIĆ

у свету стваралаштва. Истовремено, Културни центар „Милош Црњански” организује манифестацију „Милици у походе”, у оквиру које ће се одржати поетско вече, сусрет лауреаткиња и додела награда, научни скуп и јавна трибина „Постајање ауторком”, као и вече гитарске музике у којој је уживала и Милица Стојадиновић Српкиња. У Етно селу Врдничка Кула биће организовано *јавно читање поезије Милице Стојадиновић Српкиње*¹⁸ које ће, уз музичку пратњу, извести познате глумице, затварајући тиме књижевни програм унутар фестивала.

Током три дана трајања фестивала, Врдник ће одјекнути женским звуком – од класике, преко јачих нота, па до инди попа и назад. Преставићемо неке од најбољих музичарки света славећи полифонију израза. Прво вече нас очекује наступ Симоне Ламсме, једне од водећих виолинисткиња своје генерације која наступа са најеминентнијим светским оркестрима, у пратњи локалне подршке, градског оркестра *Camerata Academica Novi Sad*, док се другог дана окрећемо реинтерпретацији класичног звука уз Тарју Турунен са бендом, оперску диву која је позната превасходно као оснивачица и бивша певачица финског симфоник метал бенда *Nightwish*, који је комбинацијом тврдих и брзих гитарских рифова са драмским, „оперским” вокалом Тарје Турунен брзо постигао популарност успостављајући нови стил – „опера метал”, инспиришући тиме многобројне извођаче. Треће, и последње вече, фестивала затвара се уз два концерта. Наступ америчког женског инди поп бенда *Warpaint* смештен је на отвореном, ушушкан у шумовите пределе, а нешто интимнију и етеричнију атмосферу оствариће својим рециталом Табеа Цимерман, солисткиња на виоли, која важи за једну од највећих музичарки данашњице, што потврђују и многобројне сарадње и признања на светском нивоу.

Део овог духа, преселићемо и у Нови Сад, где ће програм фестивала обогатити и изложба Нишког културног центра - *Као што кошуца тражи потоке*¹⁹, као и ауторско вече уметнице која спретно комбинује модернистички израз и дугу хришћанску традицију – академске сликарке игуманије Ефимије (Јасне) Тополски, монахиње православног манастира Светог Луке у Ишону, у Француској. Мати Ефимија ће публици представити своје виђење светитеља у облику средњих и великих формата, као индивидуално модификованих интерпретација типичног монашког иконописа. Током програма отварања биће приказан и филм Ивице Видановића, „Пред лицем Бога истинитог”, за који је сама Ефимија писала сценарио, а који је награђен на Београдском фестивалу краткометражног и документарног филма.

PHOTO_O. VAN DER TOORN

WINSTON

Нити од традиције до савремености некада се плету по тајним кодовима у којима име постаје судбина. Новосађанка Милица Томић (1859– 1944) тако је добила име по Милици Стојадиновић Српкињи, настављајући и подвлачећи линију борбене и продорне ноте, коју је њена имењациња покушала да исцрта пре ње. Ношена таласом европских покрета борбе за женску еманципацију и право гласа, храбро иступивши из сенке свог оца, али и мужа, Милица Томић била је ретка појава на сцени тадашње политике. Читав живот се залагала за женску еманципацију, познавала је европске и светске токове феминизма (чему у прилог говори и њена преписка са Розиком Швимер), настојала је да побољша живот наших жена не само у приватном, већ пре свега у јавном аспект. Уређивала је часопис „Жена” и основала прву женску читаоницу у Новом Саду, настојећи да поспеши писменост и економски положај жена. Пионирка која је на наше просторе донела искру феминизма, учествујући као једна од седам жена на изгласавању присаједињења тадашње Војводине Краљевини СХС, била је инспирација за мултидисциплинарни приступ женском активизму и креативности.

„МИ СМО УНУКЕ ОНИХ ВЕШТИЦА КОЈЕ НИСТЕ УСПЕЛИ ДА СПАЛИТЕ!”

ПОРУЧУЈЕ ЈЕДАН ОД ЦЕНТРАЛНИХ СЛОГАНА ДРУГОТАЛАСНОГ ФЕМИНИЗМА. ДАНАС, ИАКО СУ ПРАВА ЖЕНА И РОДНА РАВНОПРАВНОСТ, КАО ДЕО УНИВЕРЗАЛНИХ ЉУДСКИХ ПРАВА, ОСНОВНЕ ВРЕДНОСТИ НА КОЈИМА СЕ ГРАДИ ЕВРОПСКА УНИЈА, ЖЕНЕ У ЕВРОСКОЈ УНИЈИ И ВАН ЊЕ, ПОСЕБНО ОНЕ МЛАДЕ, НИСУ ДОВОЉНО СВЕСНЕ ИСТОРИЈЕ И НАСЛЕЂА ЕМАНЦИПАЦИЈЕ ЖЕНА ТОКОМ 20. ВЕКА. ЖЕНСКА ИСТОРИЈА НИЈЕ НИ ДЕО ЗВАНИЧНИХ НАЦИОНАЛНИХ ИСТОРИЈСКИХ НАРАТИВА, НИТИ ДЕО ЗНАЧАЈНИХ ЕВРОПСКИХ ИСТОРИЈСКИХ КОМЕМОРАЦИЈА КОЈЕ СУ ЧЕСТО ПОСВЕЋЕНЕ МУШКОЈ ИСТОРИЈИ, ЧИЈА ДОМИНАЦИЈА ЈЕ ВИДЉИВА У МУЗЕЈИМА, ШКОЛАМА, МЕДИЈИМА, ИМЕНИМА УЛИЦА И ТРГОВА, ГРАДСКИМ СПОМЕНИЦИМА. СА ЦИЉЕМ ДА СЕ ОВА ИСТОРИЈСКА ГРЕШКА ИСПРАВИ И ДА СЕ НАПОКОН ИСТАКНУ ОНА ЖЕНСКА ИМЕНА ЧИЈА ЈЕ БОРБА ДОПРИНЕЛА БОЉЕМ ПОЛОЖАЈУ ЖЕНА, АЛИ И ОНЕ ЖЕНЕ КОЈЕ И ДАНАС РАДЕ НА ПИТАЊУ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ, ОВАЈ ПРОГРАМСКИ ЛУК ЗАТВАРАМО АНГАЖОВАНОМ НОТОМ. ПОЧЕВШИ ОД ШИРИХ, ИНТЕРНАЦИОНАЛНИХ УТИЦАЈА КОЈИ СУ ОБЛИКОВАЛИ СВЕТСКА ЗБИВАЊА И КОЈИ СУ ДОНЕЛИ ДУХ ФЕМИНИЗМА НА ОВЕ ПРОСТОРЕ, ПРЕКО АВАНГАРДНИХ УМЕТНИЧКИХ ПРАКСИ КОЈЕ ПРЕИСПИТУЈУ ЖЕНСКО МЕСТО УНУТАР ПАТРИЈАРХАЛНОГ ДРУШТВА, СВЕ ДО АКТИВИЗМА И БОРБЕ „ПРСА У ПРСА”, СЛАВИМО – ЖЕНСКУ СОЛИДАРНОСТ.

PHOTO_B. JÜRGENSSEN

Објединивши програме јединственом локацијом, у самом срцу града, кроз три различита аспекта женске борбе, поручујемо свим женама да је Нови Сад – град жена! Између Архива Војводине и Музеја савремене уметности Војводине, током седам дана трајања последње програмске целине програмског лука „Хероине“, тематизујемо везе феминистичке прошлости и садашњице, повезујући жене из целог света кроз теорију, уметност и активистичку праксу. Пројектом *Rewomen – Европско женско сећање*²⁰, који је део програма Европске Уније „Европа за грађане (Europe for Citizens – European Remembrance)“, а чији је носилац Архив Војводине, обележава се двадесетогодишњица проглашења „Повеље Европске уније о основним правима“, креирањем међународне изложбе посвећене историји Покрета за ослобођење жена (*Women's Liberation Movement – WLM*). У сарадњи са низом домаћих и иностраних партнера, планирана је реализација четири међународне радионице у оквиру којих ће бити креирана завршна изложба. Поводом отварања, у Новом Саду биће организована дводневна међународна конференција на тему „Наслеђе Покрета за ослобођење жена“, након чега ће изложба путовати кроз партнерске градове. Око сто жена из десет партнерских земаља учествује у стварању концепта и материјала за ову изложбу, која има задатак да представи неке од изузетних чињеница, догађаја, женских организација, друштвених прекретница и промена, биографија познатих и потпуно непознатих маргинализованих жена.

У сличном духу, рекапитулирајући храбре искорак авангардне уметности седамдесетих година, који су утицали на радикалне промене у начинима представљања жене у уметности, колаборативна изложба *Феминистичка авангарда*²¹, међународна групна изложба колекције *SAMMLUNG VERBUND* из Беча и Музеја Савремене уметности Војводине, уз помоћ Аустријског култур форума, представиће радове седемесет осам уметница из целог света, са посебним освртом на локалну сцену која је изнедрила уметничке актерке чији је

утицај био далекосежан. Период седамдесетих година прошлог века, ношен управо другим таласом феминизма и Покретом за ослобођење жена, карактерише се смелим истраживањима визуелних приказа и експеримента са сопственим бићем, односно телом, који има за циљ успостављање алтернативних погледа на женски идентитет. Изложба се, пре свега, бави анализом личног идентитета жене у савременој уметничкој пракси и друштву, истражује процесе перформативности, дематеријалности и трансгресије, као и идеју пробијања формалних, медијских и просторних оквира. Резултати су, према речима директорке колекције Габријеле Шор, радикални, поетични, иронични, љути, цинични и срдачни, али највише од свега су искрени, делећи колективну свест која се преиспитала и одбацила прошлост, окренувши се новим начинима изражавања у областима фотографије, перформанса, филма и видеа.

PHOTO_OSZKÁR HERNÁD

Ово ће уједно бити и прилика да се представи пројекат *Да живим на твом лицу...*²², који је одабран у оквиру нашег књижевног конкурса. Ради се о романсираној аутобиографији новосадске авангардне уметнице Каталин Ладик чији су радови заступљени на изложби.

Вођен искуством пређашњих активисткиња и феминистичкиња, а позивајући на женску сарадњу и солидарност научену из ранијих покрета за родну равноправност и женске уметничке праксе, *Аутономни фестивал жена*²³ (АФЖ) представља јединствен догађај промоције феминизма, родне равноправности и културе ненасиља. Кроз фестивалску форму биће представљене иновативне методе за покретање разговора о положају жене у друштву, интерактивним приступом циљној групи код које се жели подстаћи активизам, како би се постигло реалног, а не само декларативно унапређење положаја жена у локалној заједници. Рад партнерских организација предвођених новосадским удружењем *OFF* и појединки окупљених под бојама АФЖ-а базиран је на чврстој сарадњи на нивоу локалне заједнице, проактивном приступу и покретања важних тема повезаних са питањем родне равноправности на јавној сцени. Све предвиђене теоретске активности осмишљене су као интерактивне и базирани на принципу панела и радионица, што обезбеђује партиципацију грађана, а пре свега жена из различитих друштвених група. Важан аспект АФЖ-а су медијске и психолошке радионице, као непосредан начин да се утиче на чланове и чланице друштва, како би они стекли сазнања о себи и другима у контексту породичног насиља кроз стручно психолошко вођење. Један од циљева радионица је сензибилизација будућих медијских професионалаца за извештавање о осетљивим темама. Кроз различите уметничке форме, као и аудио-визуелни приступ који је модеран, пријемчив и атрактиван широј јавности отварају се простори за дијалоге и покретање питања која можда нису толико популарна, али су од суштинске важности за унапређење положаја жена у Србији. Нарочит допринос огледа се у сарадњи са локалним уметницима/цама, али и онима из остатка Србије, Аустрије, Хрватске,

Словеније и Мађарске. Још један значајан аспект фестивала је сарадња са женама предузетницама, са Протестним хором, који делује на улицама града. У оквиру фестивала оснива се и фестивалска медијска редакција, која ствара и оснажује младе медијске раднике и раднице да наставе да гаје феминистички приступ темама, да изграде осетљив стил извештавања и да им теме које су дуго на маргини сада постану важне.

Да жене знају итекако да се забаве борећи се за своја права и да стану раме уз раме са музичким звездама тврђег и прогресивног звука, уз сарадњу са удружењем „2К+“, показаће нам и нови пројекат берлинског лејбла Моника Ентерпрајз (*Monika Enterprise*), којим руководи Гудрун Гут, а зове се *Monika Werkstatt*²⁴ и заснива се на експерименталној феминистичкој сарадњи. Колективни мото пројекта је *LIVE AND WORK/DREAM AND MAKE AN IMPACT* и чине га продуценткиње и електронске уметнице овог лејбла. *Werkstatt* значи радионица (*workshop*), чији је фокус усмерен на рад уметница и њихову интеракцију с публиком у којој поп култура, кроз учење које се одвија кроз забаву, постаје разумљиво искуство – публика постаје њен део, а не само производ. Предводница овог лејбла, Гудрун Гут, заузима високу позицију у историји и садашњости авангардног звука у Берлину. Оснивачица је култног бенда *Einstürzende Neubauten*, али и *Mania D* и *Malaria!* Поред аудиоинжењерства, програмерства, музичке продукције и издаваштва у својим лејбловима *Moabit Musik* и *Monika Enterprise*, Гудрун временом постаје препозната и по едукативном, феминистичком и активистичком раду. Поред ње, учеснице радионице биће сада већ светски познате електронске уметнице и продуценткиње које ће допринети да се ова програмска целина заврши уз добар звук који слави женску сарадњу на свим плановима.

PHOTO_GANSKÖRPERFUTTER

У СУСРЕТ РАЗЛИЧИТИМ ИЗРАЗИМА И ПИТАЊИМА ФЕМИНИЗМА

НА КРАЈУ ПРОГРАМСКОГ ЛУКА „ХЕРОИНЕ” ОЧЕКУЈЕ НАС И НИЗ КВАЛИТЕТНИХ УМЕТНИЧКИХ ПРОГРАМА ИЗ ОБЛАСТИ ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ, КЊИЖЕВНОСТИ, КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ, ПЕРФОРМАНСА И ПОЗОРИШТА ЧИЈИ СУ АКТЕРИ УМЕТНИЦИ/Е МЛАЂЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ. ОНИ ЋЕ ПОКУШАТИ ДА ОДГОВОРЕ НА АКТУЕЛНЕ ИЗАЗОВЕ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА, АЛТЕРНАТИВНИХ МОДЕЛА ПОЛИТИКЕ, ДРУШТВА (МУШКОГ) НАДЗОРА, ФЕМИНИСТИЧКЕ ЕКОЛОГИЈЕ И УЛОГЕ И МЕСТА ЖЕНЕ У ПОЉУ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ.

Из године у годину, све је више ауторки које својим делима домаће поље књижевности смештају у европски, па и светски контекст, стварајући књижевност која пропитује доминантне идеолошке матрице и нуди сценарије за могуће алтернативе системима у којима доминирају различите политике искључивости и насиља. Четвородневни фестивал *Хероине у Зениту*²⁵ отвара простор за представљање, упознавање и дијалог са важним списатељицама, песникињама, књижевним критичаркама, као и уредницама у издавачким кућама с недвосмислено промишљеним и освешћеним феминистичким погледом на свет. Идеја овог мини фестивала није да подиђе званичним погледима на књижевност и положај жена у уметности, он не жели тек да представи „друге и другачије” и на тај начин смести књижевност коју стварају жене у категорију мањинских и/или рањивих група. *Хероине у Зениту* ће покушати да покажу могућу алтернативу званичним политикама, које су по правилу патријархалне и мушкоцентричне. У том циљу, чврсто верујући да је размена искуства једна од главних особина доброг и плодносног дијалога, алтернативна књижара у центру Новог Сада, *Zenit Books* представиће публици различите ауторке из Новог Сада, Србије и Европе, од младих и неафирмисаних, до оних које су већ стабилране.

С друге стране, када говоримо о театру и извођачкој уметности, у оквиру последње недеље овог програмског лука, очекују нас два наизглед сасвим различита, а ипак толико блиска перформанса, који кроз праксе перформанса и *site-specific* театра адресирају положај жене некада и сада. Перформанс *Палата*²⁶, београдског удружења „Марксеник”, отвара теме аутономије и економије моћи кроз провоцирање успостављених правила унутар хијерархије двора као древног симбола хетеропатријархалног устројства који се промишља из женске позиције. *Палата* је пројекат у оквиру којег ће три уметнице изводити појединачне перформансе у међусобној интеракцији. Традиционални простор палате представља сојеврсни микрокосмос у којем владају јасно успостављена правила на које ће уметнице реферисати медијумом перформанса. Хијерархија женских позиција у палати промишљена је у три перформативна чина три ауторке из Србије и Босне и Херцеговине, предвођене светски признатом уметницом и активисткињом Селмом Селман, која користи простор тела да каналише гласове потлачених и бави се реалним могућностима еманципације жена и потребом за стицањем знања. Када оставимо историјске приказе дворског живота иза себе и окренемо се данашњици, док читамо катастрофичне вести усред пандемије и еколошке кризе, да је колективно осећање краја света све јаче, показат ће нам *site-specific* представа, *Драма о крају света*²⁷, рађена у копродукцији УГ „Горгоне” из Београда и Ателјеа 212, намењена свим слојевима публике, осмишљена за извођење у градским парковима и на зеленим површинама. Идеја је да се евоцира агора – јавни простор у ком се дискутује и промишља о нашој садашњости, али и о будућности, уз постављање питања: да ли је још увек могуће оцртати политичко-емоционални хоризонт нашег трајања у којем главну улогу играју жене и природа? На представи ће радити неки од најзначајнијих позоришних уметника и уметница наше сцене, уз сарадњу чланова ауторског тима који живе и раде ван граница Србије.

Овај својеврсни кластер посвећен савременом изразу у оквиру извођачких уметности поставља и питање савремене класичне музике, која је, с једне стране, као облик женске културе, изложена двострукој маргинализацији – изложена је свим стратегијама „мање видљивости” којима се доминантни културни модел односи према различитим формама женског стваралаштва. С друге стране, савремена уметничка музика припада оној врсти „елитистичке” културе која је често окарактерисана херметизмом и због тога се сматра приступачном малобројној публици. Нове генерације композиторки и извођача ове врсте уметности све више уносе модеран представљачки сензибилитет и постају врло популарни и на мејнстрим сцени. У жељи да испрати овај тренд, Савез феминистичких организација „(Ре)конекција” ће кроз пројекат *Нови Сад: неколико скица, понека слика и једно тумачење*²⁸ представити и афирмисати женско кроз ангажман уметница које ће компоновати шест независних композиција за клавир, повезаних Новим Садом као заједничким тематским оквиром. Композиције су циљано писане за пијанисткиње Бранку Парлић и Наташу Пенезић.

PHOTO_A. PALASTI

На самом крају, као својеврсни легат који ће остати да стоји дуго након што ће се програмски лук „Хероине” завшити, а са истим циљем, позидана свести о положају жена у друштву и раду на стицању равноправности, а уз сарадњу са Академијом уметности у Новом Саду и КЦ ЛАБ-ом, у оквиру програма Светског бијенала студентског плаката биће остварен један потпуно нов тематско-едукативни садржај – изложба *Нулта толеранција према насиљу над женама*²⁹. То ће бити манифестација међународног карактера која путем интернационалног конкурса жели да презентује радове из уметничких дисциплина плаката који су настали у оквиру редовних студијских курикулума на њиховим матичним високошколским институцијама. Резултат ће бити изложба двеста најквалитетенијих радова, који ће бити изложени у различитим деловима града, на аутобуским стајалиштима и аутобусима, на цирадама, билбордима и јавним институцијама, тако да буду видљиви и приступачни свима. На овај начин се, с једне стране, афирмише актуелно стваралаштво младих уметница, док се, с друге стране, скреће пажња на важну друштвену тему родне раноправности и осуде насиља над женама.

СТР. 66	1 ПОД СЈАЈЕМ ЗВЕЗДЕ НОСИЛАЦ: Фонд за унапређење вокалне уметности младих „Меланије Бугариновић и ћерке Мирјане Калиновић-Калин” и Музичка омладина Новог Сада	СТР. 68	6 ИЗ ЖЕНСКОГ УГЛА 21. МАЈ 2022 / КУЛТУРНИ ЦЕНТАР „КАРЛОВАЧКА УМЕТНИЧКА РАДИОНИЦА” (СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ) НОСИЛАЦ: УГ „Чешка беседа” ПАРТНЕР: Карловачка уметничка радионица
СТР. 66	2 ЧАРОБНИЦЕ 21. МАЈ 2022 / КС ЕЋШЕГ НОСИЛАЦ: Музичко-оперско-театарска организација (МОТО) из Београда	СТР. 68	7 КОЛЕКЦИЈА ЈОВАНКЕ БРОЗ 18. МАЈ - 21. АВГ 2022 / ГАЛЕРИЈА МАТИЦЕ СРПСКЕ НОСИЛАЦ: Галерија Матице српске ПАРТНЕР: Музеј Југославије
СТР. 66	3 VOCES INTIMAE 21. МАЈ 2022 / КС СВИЛАРА НОСИЛАЦ: Гудачки квартет „ТАЈЈ”	СТР. 71	8 ЖЕНСКА НИТ 18. МАЈ 2022 / КРЕАТИВНИ ДИСТРИКТ НОСИЛАЦ: Установа за израду таписерија „Атеље 61”
СТР. 67	4 ВЕЧЕ ХЕРОИНА 20. И 22. МАЈ 2022 / КС ЕЋШЕГ И КС СВИЛАРА НОСИЛАЦ: <i>BolInside</i>	СТР. 71	9 МАРАМА КАО КУЛТУРНИ ОЗНАЧИТЕЉ 19. МАЈ 2022 / МУЗЕЈ ВОЈВОДИНЕ НОСИЛАЦ: Савез феминистичких организација „Ре(конекција)” ПАРТНЕР: Музеј Војводине, Женски музеј (Истанбул, Турска), Женски музеј (Нирнберг, Немачка)
СТР. 67	5 ХЕРОИНЕ СПОМЕН-ЗБИРКЕ ПАВЛА БЕЉАНСКОГ 20. МАЈ 2022 / СПОМЕН-ЗБИРКА ПАВЛА БЕЉАНСКОГ НОСИЛАЦ: Спомен-збирка Павла Бељанског ПАРТНЕР: <i>Bulevar Books</i> , Савез феминистилкиг организација „Ре(конекција)”	СТР. 73	10 7. ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ФЕСТИВАЛ ХАРМОНИКЕ И КАМЕРНЕ МУЗИКЕ – ЕУФОНИЈА 18. МАЈ 2022 / СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОСИЛАЦ: „Еуфонија” ПАРТНЕР: Вовјођански симфонијски оркестар

СТР. 73

11

ARS E FEMMINA

19. 20. И 22. МАЈ И 7. ЈУН 2022 / КС ЕЋШЕГ, СПОМЕН-ЗБИРКА
ПАВЛА БЕЉАНСКОГ И СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НОСИЛАЦ: *DOF production*

СТР. 82

12

ПРВА ХЕРОИНА У СРПСКОЈ НАУЦИ –
МИЛЕВА МАРИЋ АЈНШТАЈН

26. 27. И 28. МАЈ 2022. / НОВИ САД И ОКОЛИНА
НОСИЛАЦ: Академска књига

СТР. 83

13

МИЛЕВА

29. МАЈ 2022 / МУЗЕЈ ГРАДА НОВОГ САДА
НОСИЛАЦ: Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе”
ПАРТНЕРИ: Музеј града Новог Сада и Завод за заштиту
споменика Новог Сада

СТР. 84

14

МИЛЕВА МАРИЋ АЈНШТАЈН –
ЗРАК СВЕТЛОСТИ

ДАТУМ ОТВАРАЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА /
СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НОСИЛАЦ: Стеријино позорје
ПАРТНЕР: Народно позориште Сомбор

СТР. 84

15

СЛОБОДНИ ГЛАСОВИ –
КАТАЛИН И АЛЕКСИЈА

ТОКОМ СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА
НОСИЛАЦ: Народно позориште у Београду
ПАРТНЕРИ: Стеријино позорје, Народно позориште у Нишу

СТР. 91

16

ФРУШКА БАЈКА

4. ЈУН 2022 / ВРДНИК, ФРУШКЕ ТЕРМЕ
НОСИЛАЦ: Градска библиотека Нови Сад

СТР. 91

17

ПОТЕСА МИЛИЦА
СТОЈАДИНОВИЋ СРПКИЊА

3. ЈУН 2022 / ВРДНИК, ФРУШКЕ ТЕРМЕ
НОСИЛАЦ: УГ „Нови Тврђава театар”
ПАРТНЕР: Новосадско позориште – *Újvidéki Színház*

СТР. 92

18

ЈАВНО ЧИТАЊЕ ПОЕЗИЈЕ МИЛИЦЕ
СТОЈАДИНОВИЋ СРПКИЊЕ

3 – 5. ЈУН 2022 / ВРДНИК, ФРУШКЕ ТЕРМЕ

СТР. 92

19

КАО ШТО КОШУТА ТРАЖИ ПОТОКЕ

4. ЈУН 2022 / КЦНС
НОСИЛАЦ: Нишки културни центар
ПАРТНЕР: КЦНС

СТР. 101

20

REWOMEN – ЕВРОПСКО ЖЕНСКО СЕЋАЊЕ

9. – 12. ЈУН 2022 / АРХИВ ВОЈВОДИНЕ И ЛОКАЦИЈЕ НА ОТВОРЕНОМ
НОСИЛАЦ: Архив Војводине

ПАРТНЕР: *Znanstvenoraziskovalni center slovenske akademije znanosti in umetnosti*, *France Stele Institute of Art History* (Љубљана, Словенија), *Univerza v Mariboru – Filozofska fakulteta* (Марибор, Словенија), *Ptuj Tourism Public Institute* (Птуј, Словенија), *BTT Youth Association* (Птуј, Словенија), *POLYPLANITY* (Атина, Грчка), *АМАКА ASTIKI MI KORDOSKOPIKI ETAIPIA* (Атина, Грчка), *PERTEJ BARRIERAVE* (Тирана, Албанија), *multicultural city e.V* (Берлин, Немачка), Женска алијанса за развој (Никшић, Црна Гора), *Institut des Croisements* (Вилурбан, Француска), *Agorà Società Cooperativa Sociale* (Ђенова, Италија), *Fudacja Slawek* (Варшава, Пољска), *Stichting Tumba* (Ливарден, Холандија)

СТР. 101

21

ФЕМИНИСТИЧКА АВАНГАРДА

19. МАЈ – 24. ЈУН 2022 / МУЗЕЈ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ ВОЈВОДИНЕ
НОСИЛАЦ: Музеј савремене уметности Војводине
ПАРТНЕРИ: Аустријски културни форум (Београд) и *Sammlung Verbund Collection* (Беч, Austria)

СТР. 101

22

ДА ЖИВИМ НА ТВОМ ЛИЦУ...

11. ЈУН 2022 / МУЗЕЈ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ ВОЈВОДИНЕ
НОСИЛАЦ: Савез феминистичких организација „Реконекција”
ПАРТНЕР: Издавачка кућа „Форум”

СТР. 102

23

АУТОНОМНИ ФЕСТИВАЛ ЖЕНА – АФЖ

6 – 12. ЈУН 2022 / МУЗЕЈ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ ВОЈВОДИНЕ
НОСИЛАЦ: Удружење грађана „ОФ Нови Сад”
ПАРТНЕР: Центар за пружање емотивне подршке и превенцију самоубиства „Срце”, Сос женски центар, *Femme Praxis*, Неформална група СНЦ

СТР. 102

24

MONIKA WERKSTATT

10 – 12. ЈУН 2022 / МУЗЕЈ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ
ВОЈВОДИНЕ НОСИЛАЦ: Удружење „2к+”

СТР. 104

25

ХЕРОИНЕ У ЗЕНИТУ

9 – 12. ЈУН 2022 / КЊИЖАРА ZENIT BOOKS
НОСИЛАЦ: *Zenit Books d.o.o.*

СТР. 106

26

ПАЛАТА

12. ЈУН 2022 / КС ЕЋШЕГ
НОСИЛАЦ: Удружење „Марксеник”
ПАРТНЕР: Галерија „Бел арт”

СТР. 106

27

ДРАМА О КРАЈУ СВЕТА

10. ЈУН 2022 / ДУНАВСКИ ПАРК
НОСИЛАЦ: УГ „Горгоне”
ПАРТНЕР: Атеље 212 и *Flying ginger*

СТР. 106

28

НОВИ САД: НЕКОЛИКО СКИЦА, ПОНЕКА СЛИКА И ЈЕДНО ТУМАЧЕЊЕ

9. ЈУН 2022 / СИНАГОГА
НОСИЛАЦ: Савез феминистичких организација „(Ре)конекција”

СТР. 107

29

НУЛТА ТОЛЕРАНЦИЈА ПРЕМА НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА

6. ЈУН 2022 / ЛОКАЦИЈЕ НА ОТВОРЕНОМ
НОСИЛАЦ: Академија уметности у Новом Саду
ПАРТНЕР: КЦ ЛАБ

ИМПРЕСУМ

Издавач: Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе”
Директор: Немања Миленковић
Програмска директорка: Сара Вулетић
Уредници: Немања Миленковић, Владимир Гвозден
Помоћници уредника: Леона Пап, Алекса Николић
Координаторке програмских лукова: Александра Манојловић, Марина Савић
Дизајн: Мина Алексић, Љиљана Кузмановић
Лектура: Мина Михаиловић
Превод на енглески језик: Никол Бургунд (Nicole Burgund), Марија Протић, Ивана Миленковић
Штампа: „Сајнос” ДОО Нови Сад
Тираж: 1000

Нови Сад, децембар 2021.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

061.22:008(497.113 Novi Sad)"2022"(083.97)

ФОНДАЦИЈА „Нови Сад – Европска престоница културе”

Слобода: почетак новог. Сада! / [уредници Немања Миленковић, Владимир Гвозден ; превод на енглески језик Никол Бургунд, Марија Протић, Ивана Миленковић]. - Нови Сад : Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе”, 2021 (Нови Сад: Сајнос). - 107 стр. : илустр. ; 23 см. - (Програмска књига за нове мостове! Будућност Европе и Хероине; књ. 3)

Насл. стр. приштампаног превода: Freedom. - Изворни текст и превод штампани у међусобно обрнутим смеровима. - Тираж 1.000.

ISBN 978-86-80970-03-5

а) Фондација “Нови Сад – Европска престоница културе” (2022) - Програми б) Културне манифестације - Нови Сад - 2022 - Програми

COBISS.SR-ID 51451657